

Consumentenprijsindex

In de [persmededeling van 5 augustus 2003](#) heeft het CBS gemeld dat de uitkomsten over de periode juni 2002 tot en met juni 2003 niet correct zijn. Dientengevolge zijn de CPI-cijfers in deze publicatie niet correct.

Het [persbericht van 9 september 2003](#) bevat de gecorrigeerde cijfers voor de reeks voor alle huishoudens en voor de geharmoniseerde consumentenprijsindex.

Sociaal- economische Maandstatistiek

Jaargang 19 – november 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Faciliteir Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Berichten en artikelen

Berichten	7
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	18
Ouderschapsverlof	23

2. Tabellen

Cijfers in StatLine	29
2.0 Kerncijfers	31
2.1 Banen en arbeidsvolume	35
2.2 Vacatures	35
2.3 Werkloosheid	38
2.4 Cao-lonen	40
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	42
2.6 Consumentenprijzen	43
2.7 Consumentenvertrouwen	45
2.8 Sociale zekerheid	46
2.9 Vakverenigingen	51

3. Technische toelichtingen

55

Nu en eerder verschenen

61

Enkele afzonderlijke publicaties

65

1. *Berichten en artikelen*

Berichten

Werkloosheid stijgt minder snel

In het derde kwartaal van dit jaar kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 172 duizend. De werkloosheidscijfers zijn in de zomer nauwelijks veranderd. De trend van de werkloosheid is nog altijd stijgend. Vergeleken met een halfjaar geleden is het aantal geregistreerde werklozen nu bijna 30 duizend hoger.

Werkloosheidscijfer nagenoeg gelijk aan vorige kwartaal

In het derde kwartaal kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 172 duizend. Dat is 8 duizend hoger dan in het tweede kwartaal. Tussen deze kwartalen is echter een stijging van de werkloosheid door seizoeneffecten gebruikelijk. Na verwijdering van deze seizoeneffecten komt het geregistreerde werkloosheidscijfer dan ook 6 duizend lager uit dan in het tweede kwartaal.

Stijgingstempo werkloosheid lager

Omdat de werkloosheidscijfers gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek hebben ze een onnauwkeurigheidsmarge. Om de trend van de geregistreerde werkloosheid vast te stellen dient daarom een langere periode beschouwd te worden. Vergeleken met een halfjaar geleden is het aantal geregistreerde werklozen nu bijna 30 duizend hoger. Dat komt overeen met een stijging van 5 duizend per maand. De werkloosheid heeft dus een stijgende trend. Het stijgingstempo is echter wel lager dan op basis van eerdere cijfers. De werkloosheidscijfers van het tweede kwartaal wezen nog op een stijging van 7 duizend tot 8 duizend per maand. Uit de nieuwste cijfers blijkt dat de werkloosheid stijgt in een tempo van circa 5 duizend per maand.

Aantal WW-uitkeringen stijgt

Voor het eerst sinds lange tijd is het aantal WW-uitkeringen hoger dan een jaar eerder. Eind juni zijn er 179 duizend WW-uitkeringen, 8 duizend meer dan eind juni 2001. Het aantal bijstandsuitkeringen nam nog wel iets af, tot 321 duizend eind maart. Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen neemt in een steeds langzamer tempo toe en lag eind juni op 988 duizend.

1. Geregistreerde werklozen na verwijdering van seizoensinvloeden

Achtduizend WW-uitkeringen erbij

Het aantal WW-uitkeringen lag eind juni op 179 duizend. Dat is 8 duizend meer dan een jaar eerder. In dezelfde periode een jaar daarvoor daalde het nog met 23 duizend.

De toename deed zich vooral voor in de eerste drie maanden van 2002. Aan het eind van het tweede kwartaal was het aantal WW-uitkeringen nagenoeg even hoog als aan het eind van maart 2002, terwijl de afgelopen jaren een daling in het tweede kwartaal gebruikelijk was. De stijging van het aantal WW-uitkeringen deed zich vooral bij de mannen voor. Bij de vrouwen bleef het aantal WW-uitkeringen het afgelopen jaar even hoog.

Bijstand daalt langzaam verder

Het aantal bijstandsuitkeringen nam in het eerste kwartaal van dit jaar af met anderhalf duizend tot 321 duizend eind maart.

Tabel 1
Uitkeringen in het kader van de ABW, WW, WAO, WAZ en Wajong

	2000		2001				2002	
	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni
	x 1 000							
ABW	341	335	331	326	323	322	321	.
Man	144	141	139	136	133	134	134	.
Vrouw	197	194	192	190	189	188	186	.
WW ¹⁾	187	189	189	172	164	166	180	179
Man	103	107	108	95	91	94	104	102
Vrouw	84	82	81	77	74	72	76	77
WAO, WAZ, Wajong ¹⁾	946	957	965	973	973	981	985	988
Man	548	551	553	553	551	552	552	551
Vrouw	397	406	412	419	422	429	433	437

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron : CBS, Sociale Zekerheidsstatistieken.

Hoewel het er eind 2001 op leek dat de daling tot stilstand was gekomen, is het aantal bijstandsuitkeringen begin dit jaar toch weer iets afgenomen. Ten opzichte van maart 2001 zijn er 10 duizend uitkeringen minder.

Groei arbeidsongeschiktheidsuitkeringen neemt verder af

Eind juni 2002 waren er 988 duizend arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Dat is 15 duizend meer dan een jaar eerder. Het jaar daarvoor was de toename nog 29 duizend. De toename van het aantal arbeidsongeschikten zit al langere tijd met name bij vrouwen van 35 jaar of ouder. Het maandelijkse groeicijfer was voor het eerst negatief: eind juni 2002 waren er duizend arbeidsongeschiktheidsuitkeringen minder dan eind mei. De cijfers van de komende maanden zullen uitwijzen of het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen daadwerkelijk aan het dalen is.

Inflatie in september vrijwel onveranderd

De inflatie in Nederland is in september 2002 uitgekomen op 3,4 procent. Daarmee komt de inflatie 0,1 procentpunt hoger uit dan in augustus. Enerzijds zijn de prijzen van verse groenten en van bloemen en planten in september sterk gestegen vergeleken met een jaar geleden, anderzijds is bij kleding de prijsstijging in september wat lager.

De Nederlandse inflatie volgens de Europees geharmoniseerde index is in september 3,7 procent.

Inflatie sinds mei vrijwel stabiel

De inflatie is in september uitgekomen op 3,4 procent. In de eerste maanden van dit jaar daalde de inflatie tot 3,3 procent in mei. In de maanden daarna is de inflatie vrij stabiel, met waarden tussen 3,3 en 3,5 procent.

De lichte stijging van de inflatie in september is vooral toe te schrijven aan de prijsontwikkeling van verse groenten. In september lagen de prijzen 16 procent hoger dan een jaar eerder. In augustus was dit slechts 3 procent. Ook de prijsontwikkeling van tuinartikelen, bloemen en planten droeg bij aan de stijging van de inflatie. In augustus waren deze producten 3 procent duurder dan een jaar eerder, in september liep dit op tot 7 procent. De prijsontwikkeling van kleding heeft in september een licht neerwaarts effect op de inflatie. In augustus was kleding nog 4 procent duurder dan een jaar eerder, in september is dit nog maar 2 procent.

Prijzen stijgen in september met 1 procent

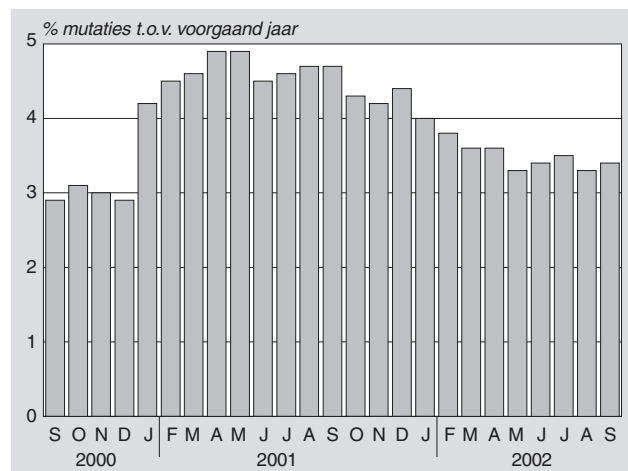
Tussen augustus en september 2002 zijn de prijzen gemiddeld 1,0 procent gestegen. Dit is een normale ontwikkeling voor de maand september. Kleding en schoenen stegen 11,8 procent in prijs als gevolg van de introductie van de nieuwe wintercollecties. Verse groenten werden deze maand 15,9 procent duurder, vooral als gevolg van het slechte weer in Europa deze zomer. Verder werden college- en les gelden hoger en stegen autobrandstoffen en cursussen in prijs.

Goedkope werden cd's, vis en vakantieaccommodaties in het binnenland.

Consumentenvertrouwen niet verder gedaald

Het consumentenvertrouwen is in oktober uitgekomen op -33. Dat is twee punten lager dan in september. Een dergelijke daling is echter normaal voor de tijd van het jaar. Na correctie voor seizoeninvloeden is het vertrouwen onveranderd. Of hiermee een einde is gekomen aan de reeks dalingen die begin dit jaar inzette, is nog niet te zeggen. Het vertrouwen blijft op het laagste niveau sinds eind 1983.

2. Consumentenprijzen, reeks alle huishoudens (1995=100)

Vertrouwen stabiel op laag niveau

Begin dit jaar zette een daling in van het consumentenvertrouwen. Deze werd veroorzaakt door zowel een negatiever oordeel over het economisch klimaat als door een teruglopende koopbereidheid van consumenten. Het is nog te vroeg om te concluderen dat in oktober aan deze daling definitief een einde is gekomen.

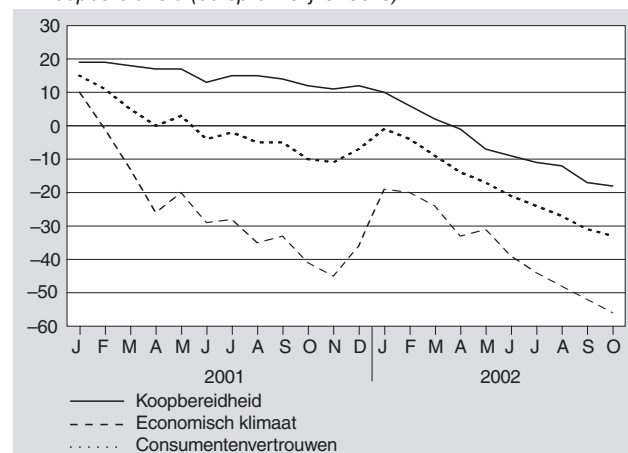
Consument beter gestemd over het doen van grote aankopen

De koopbereidheid is in oktober nagenoeg gelijk gebleven in vergelijking met vorige maand. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en het doen van grote aankopen. Over de ontwikkeling van de eigen financiën zijn de consumenten vrijwel even somber als in september. In beide maanden geeft 31 procent van de consumenten aan dat de financiële positie van het eigen huishouden de afgelopen tijd is verslechterd. Na correctie voor seizoeninvloeden vindt de consument voor het eerst dit jaar de tijd gunstiger voor het doen van grote aankopen, zoals computers en televisies.

Oordeel over economisch klimaat vrijwel onveranderd

Het oordeel van de consument over de economische toestand in Nederland is in oktober eveneens vrijwel onveranderd in vergelijking met de voorgaande maand. Hoewel de consument opnieuw negatiever is geworden over de economie in de afgelopen twaalf maanden, zijn de verwachtingen voor de komende twaalf maanden na correctie voor seizoeninvloeden iets minder pessimistisch.

3. Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies

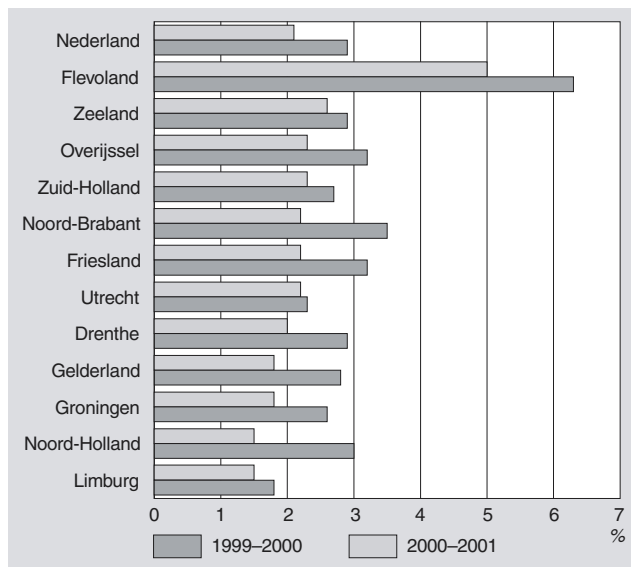
Gerda Gringhuis en Michiel Heerschop

Eind december 2001 hadden werknemers in Nederland in totaal ruim 7 miljoen banen. Ten opzichte van december 2000 was dat een toename van 141 duizend banen. Deze toename was kleiner dan de toename van 195 duizend banen tussen december 1999 en december 2000. De banengroei reageerde hiermee op de sterk teruggevallen economische groei in 2001.

De drie provincies met de meeste banen eind 2001, zijn in volgorde van omvang: Zuid-Holland met 1,5 miljoen banen, Noord-Holland met 1,2 miljoen banen en Noord-Brabant met 1,1 miljoen banen. De provincies Gelderland en Utrecht telden eind 2001 minder dan 1 miljoen, maar meer dan een half miljoen banen.

De totale banengroei in Nederland bedroeg 2,1 procent in 2001. Grafiek 1 geeft een beeld van de groei van het aantal banen van werknemers naar provincie in 2000 en 2001. Evenals in het jaar 2000 lieten alle provincies een groei van het aantal banen zien. De groei was voor alle provincies in 2001 echter lager dan in 2000. De afname van de economische groei begin 2001, heeft eind 2001 in alle provincies geleid tot een lagere banengroei. Net als in 2000 had Flevoland nog steeds de hoogste groei, namelijk 5,0 procent. De provincies Noord-Holland en Limburg lieten de laagste groei zien, namelijk 1,5 procent.

1. Banengroei per provincie in procenten, 1999–2000 en 2000–2001

Opvallend was het verschil in banengroei tussen Noord-Holland en Zuid-Holland, twee in economisch opzicht belangrijke provincies. Zuid-Holland liet in tegenstelling tot Noord-Holland een banengroei zien die hoger lag dan het landelijk gemiddelde. De toename van het aantal banen met 35 duizend was in deze provincie dan ook het grootst. De toename van het aantal banen in Noord-Holland met 19 duizend banen was aanzienlijk lager. Met

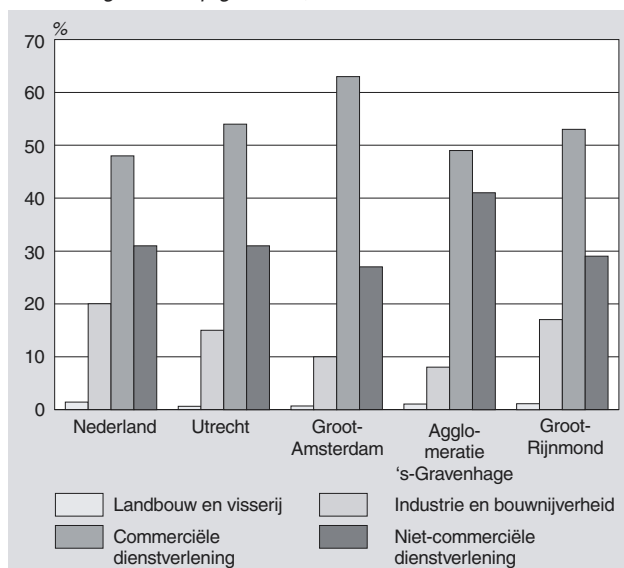
respectievelijk 37 en 39 duizend banen was in 2000 de toename van het aantal banen zowel in Noord- als in Zuid-Holland hoog. Hoewel lager dan in 2000, liet ook Noord-Brabant in 2001 nog een flinke toename van 23 duizend banen zien. Hoewel ook deze toename lager was dan in 2000.

1. Verschillen in banengroei naar Corop en economische activiteit

Ook binnen de provincies worden verschillen in banengroei gevonden. Deze hangen samen met verschillen in economische activiteit. Om dit te laten zien, wordt de banengroei binnen provincies naar de zogenaamde Corop-gebieden onderscheiden.

De meeste banen kwamen voor in de Corop-gebieden Groot-Amsterdam (733 duizend), Utrecht (592 duizend), Groot-Rijnmond (584 duizend), met daarin de stad Rotterdam, en de Agglomeratie 's-Gravenhage (380 duizend). In de regio's Groot-Amsterdam, Utrecht en Groot-Rijnmond bevond meer dan de helft van de banen zich in de commerciële dienstverlening, voornamelijk bestaande uit banen in de handel en de zakelijke dienstverlening. Daarnaast zijn Groot-Amsterdam en Groot-Rijnmond bekend om hun economische activiteiten in respectievelijk de luchtvaart en de scheepvaart (bedrijfstaking vervoer en communicatie). Groot-Amsterdam was dan ook koploper in de commerciële dienstverlening met 460 duizend banen, bijna twee derde van het totaal aantal banen in deze regio. De Agglomeratie 's-Gravenhage week daarvan af doordat hier relatief veel banen in het openbaar bestuur waren. Grafiek 2 laat voor de vier belangrijkste Corop-gebieden zien in welke bedrijfstakken de meeste banen werden gevonden.

2. Aandeel banen naar economische activiteit in Nederland en de vier grote Corop-gebieden, 2001

In vrijwel alle Corop-gebieden werd een verminderde groei of zelfs een afname van het aantal banen in de commerciële dienstverlening ten opzichte van het voorgaand jaar aangetroffen. In 2001 was de toename van het aantal banen in deze bedrijfssector in Nederland 53 duizend, terwijl de toename in 2000 nog 117 duizend was. Een tegenovergestelde ontwikkeling heeft plaatsgevonden in de niet-commerciële dienstverlening. De toename van het totaal aantal banen in Nederland in deze bedrijfssector was in 2001 aanzienlijk groter dan in het voorgaande jaar. In 2000 kwamen er 61 duizend banen bij, in 2001 waren dit er nog eens 90 duizend. Circa 50 duizend banen hiervan ontstonden in de gezondheids- en welzijnszorg.

In Groot-Rijnmond en de Agglomeratie 's-Gravenhage, behorende tot de provincie Zuid-Holland en Utrecht, lag de banengroei in 2001 op het niveau van het landelijk gemiddelde. Deze drie in economisch opzicht belangrijke regio's lieten een afspiegeling zien van de landelijke ontwikkeling: een verminderde groei van het aantal banen in de commerciële dienstverlening en een grotere groei (in het geval van de regio Groot-Rijnmond een grote groei) van het aantal banen in de niet-commerciële dienstverlening ten opzichte van het vorige jaar.

Staat 1

Mutaties banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar economische activiteit, december 2000 nv¹⁾–2001 v²⁾ en december 1999 nv–2000 v

	Mutatie 2000 nv– 2001 v	Mutatie 1999 nv– 2000 v
	x 1 000	
Totaal	141,2	194,9
Bedrijfssector		
01–05 Landbouw en visserij	1,5	2,3
10–45 Industrie en bouwnijverheid	–3,2	15,3
50–74 Commerciële dienstverlening	52,8	116,6
75–93 Niet-commerciële dienstverlening	90,0	60,9

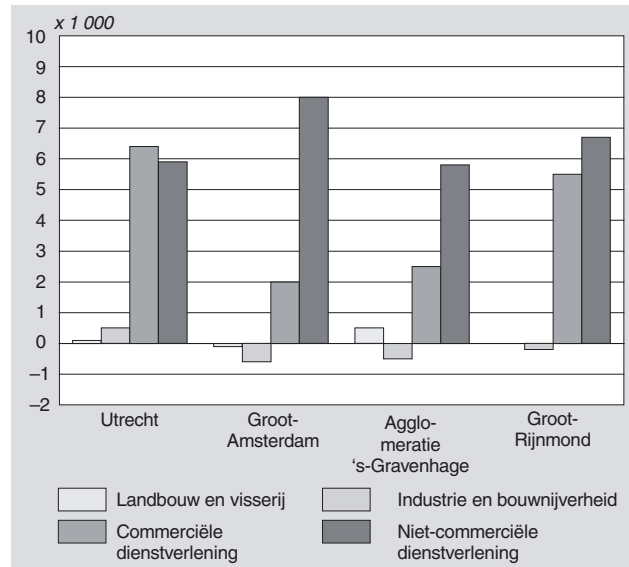
¹⁾ nv: nader voorlopig.
²⁾ v: voorlopig.

In Groot-Rijnmond kwamen er 12 duizend nieuwe banen bij, waarvan bijna een derde in de gezondheids- en welzijnszorg en bijna een kwart in de zakelijke dienstverlening. In de Agglomeratie 's-Gravenhage ontstonden per saldo ruim 8 duizend nieuwe banen, waarvan ruim een derde bij het openbaar bestuur, een kwart in de zakelijke dienstverlening en nog een kwart in de gezondheids- en welzijnszorg. Opvallend in deze regio was het verdwijnen van 1,2 duizend banen in de handel en nog eens 1,1 duizend banen in de industrie. De banengroei in Utrecht was nauwelijks lager dan in het voorgaande jaar. Dit heeft geleid tot een toename van bijna 13 duizend banen in deze regio. Deze toename wordt grotendeels veroorzaakt door 3,6 duizend nieuwe banen in de zakelijke dienstverlening, 2,3 duizend nieuwe banen in de gezondheids- en welzijnszorg en 1,8 duizend nieuwe banen in het onderwijs.

De geringe toename van het aantal banen in Noord-Holland is vooral te wijten aan de terugval in banengroei in Groot-Amsterdam. In 2000 was de toename van het aantal banen in dit Corop-gebied met 25 duizend nog de grootste van het land. In 2001 nam het aantal banen slechts met 9 duizend toe. Wanneer voor deze regio wordt gekeken naar de ontwikkeling van het aantal banen in de verschillende bedrijfssectoren en -takken, blijkt dat de hoge banengroei in 2000 in de commerciële dienstverlening, in het jaar 2001 vrijwel geheel was verdwenen. In 2000 nam het aantal banen in de commerciële dienstverlening in Groot-Amsterdam nog met 19 duizend toe, waarvan 7 duizend banen in de zakelijke dienstverlening. In 2001 was de toename slechts 2 duizend banen. Het aantal banen in de niet-commerciële dienstverlening

nam daarnaast met 8 duizend banen toe. Bij meer dan de helft ofwel 4,3 duizend banen ging het om nieuwe banen in de gezondheids- en welzijnszorg. De toename van het aantal banen in de niet-commerciële dienstverlening was in 2000 aanzienlijk kleiner, namelijk 5,8 duizend. Het aandeel van de gezondheids- en welzijnszorg was met 2,2 duizend banen destijds ook lager. De mutaties naar economische activiteit zijn voor de vier belangrijkste Corop-gebieden weergegeven in grafiek 3.

3. Mutaties banen naar economische activiteit in de vier grote Corop-gebieden, 2000–2001

Een aantal Corop-gebieden liet in 2001 een groei zien die aanzienlijk hoger lag dan het landelijk gemiddelde. Naast de reeds eerder genoemde regio Flevoland, hadden de regio's Zuidwest-Friesland, Noord-Drenthe, Zuidwest-Overijssel, Zuidwest-Gelderland, Zuidoost-Zuid-Holland, Noordoost-Noord-Brabant en Noord-Limburg een banengroei van meer dan 3,0 procent. Dit had met name in de middelgrote Corop-gebieden een flinke toename van het aantal banen tot gevolg: 8,7 duizend banen erbij in Noordoost-Noord-Brabant, 5,2 duizend banen in Zuidoost-Zuid-Holland, 5,1 duizend banen in Flevoland en 4,1 duizend banen in Noord-Limburg. Dit zijn voornamelijk banen in de commerciële en de niet-commerciële dienstverlening. Alleen in Zuidoost-Zuid-Holland nam daarnaast ook het aantal banen in de industrie en bouwnijverheid toe met 1,2 duizend nieuwe banen, terwijl landelijk gezien het aantal banen in deze bedrijfssector juist afnam met 3,2 duizend banen.

Regio's waar daarentegen in 2001 geen of nauwelijks nog banengroei heeft plaatsgevonden zijn: Delfzijl en omgeving, de enige regio met een afname van het aantal banen, Oost-Groningen, Het Gooi en Vechtstreek en Zuid-Limburg. Deze regio's worden gekenmerkt door groeicijfers lager dan 0,5%. Dat wil echter niet zeggen dat de banengroei in alle bedrijfstakken vrijwel nihil is. De geringe banengroei in deze regio's is het saldo van het verdwijnen van banen in de industrie, bouwnijverheid en commerciële dienstverlening en een toename van het aantal banen in de niet-commerciële dienstverlening.

2. Samenstelling van de uitkomsten

Deze gegevens zijn afkomstig uit de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) van het CBS. Bij de EWL staan werknemers centraal, die in dienst zijn van bedrijven en instellingen. Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten tegen loon of salaris. Omdat een werknemer bij meerdere bedrijven kan werken, hebben de uitkomsten betrekking op het totaal aantal banen van werknemers, en niet op het aantal werknemers. In deze aantallen banen tellen alle banen mee, ongeacht hun arbeidsduur. Ook banen van directeu-

ren die tevens grootaandeelhouder zijn, worden meegeteld. De uitkomsten hebben betrekking op alle bedrijfstakken, met uitzondering van de bedrijfstakken personeel in dienst van huishoudens (sbi 95) en internationale gemeenschapsorganen (sbi 99) (CBS, 1993).

De EWL is een grootschalige enquête en beoogt alle bedrijven en instellingen met tien of meer werknemers waar te nemen. Uit de overige bedrijven en instellingen wordt een steekproef van gemiddeld 5 procent getrokken. De hier gepresenteerde cijfers over 2001 zijn gebaseerd op de waarneming van bijna 70 duizend bedrijven en instellingen die samen bijna 5,2 miljoen banen tellen ofwel 74 procent van het totaal. Door middel van ophogen en imputeren zijn schattingen bepaald voor de non-respons (ongeveer 700 duizend banen) en het deel dat niet in de steekproef valt (ongeveer 1,1 miljoen banen).

Vorig jaar is de methode van samenstellen van EWL-uitkomsten veranderd (CBS, 2001a). Vanwege deze verandering zijn de EWL-uitkomsten over 2001 uitsluitend vergelijkbaar met de nader voorlopige uitkomsten over 2000 en de nader voorlopige uitkomsten over 1999, en niet met de oudere uitkomsten vanaf 1995 tot en met de voorlopige over 1999. De nader voorlopige uitkomsten over 2000 die nu gepubliceerd worden, komen in de plaats van de eerder gepubliceerde voorlopige uitkomsten over 2000. Door nagekomen respons van bedrijven die in 2000 niet tijdig responderden, is het mogelijk de voorlopige uitkomsten over 2000 te verbeteren.

De indeling naar economische activiteit van de gepubliceerde EWL-uitkomsten geeft de werkelijke situatie in het desbetreffende verslagjaar weer, zoals vastgelegd in het ABR. Is bij een bedrijf sprake van meerdere economische activiteiten dan wordt het bedrijf ingedeeld volgens het zwaartepunt van de activiteiten. Bedrijven kunnen in de loop van de tijd van economische activiteit veranderen, bijvoorbeeld doordat het zwaartepunt verschuift of als gevolg van een fusie, overname of afsplitsing. Dit betekent dat verschillen tussen de uitkomsten van 2000 en 2001 (voor zover gedetailleerd naar economische activiteit) twee oorzaken kunnen hebben: een reële ontwikkeling in de werkgelegenheid in de desbetreffende bedrijfstak en ontwikkelingen die veroorzaakt worden doordat niet alle bedrijven, inclusief voorgangers en opvolgers, beide jaren in dezelfde bedrijfstak zijn ingedeeld. Als een bedrijf eerst door het CBS is ingedeeld in de industrie, en het volgende jaar in de handel, heeft dit een negatief effect op de werkgelegenheidsontwikkeling in de industrie. Hetzelfde probleem doet zich voor bij de EWL-uitkomsten, gepubliceerd naar regionale indelingen zoals gemeenten, Corop-gebieden, provincies en rba-gebieden. Door gemeentelijke herindelingen zijn uitkomsten van opeenvolgende jaren niet zondermeer vergelijkbaar. Om ontwikkelingen tussen jaren, voorzover gedetailleerd naar economische activiteit en/of regionale indelingen te volgen, worden mutatiecijfers samengesteld die geschoond zijn voor dergelijke veranderingen in de indeling naar economische activiteit en gemeentelijke herindelingen. Deze mutatiecijfers zijn in de tabellen aangeduid met de term 'volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt'. Voor de regionale indeling beperkt deze actie zich tot gemeenten die als geheel bij een herindeling zijn betrokken. Situaties waarbij slechts een deel van een gemeente is betrokken, blijven buiten beschouwing. Alle

grenswijzingen tussen gemeenten vermeldt het CBS in de publicatie Demografische kerncijfers per gemeente (CBS, 2001b).

3. Meer (gedetailleerde) cijfers beschikbaar op StatLine (www.cbs.nl)

De hier gepubliceerde EWL-uitkomsten vormen slechts een deel van de gegevens die vrij beschikbaar zijn. In StatLine, de elektronische database van het CBS, is het mogelijk om de banen van werknemers uit te splitsen naar rba-gebieden en gemeenten, eventueel gekruist met sbi. Voor extra informatie die niet in StatLine is opgenomen, kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, telefoon (045) 570 70 70.

4. Begrippen

Algemeen Bedrijfsregister (ABR)

Het register van het CBS dat alle bedrijven en instellingen in Nederland bevat. Van elk bedrijf zijn hierin diverse administratieve gegevens opgenomen, zoals naam, adres en telefoonnummer. Daarnaast staan in dit register enkele voor statistiek relevante kenmerken van bedrijven, zoals economische activiteit (sbi), grootteklasse, sectorcode-ABR en vestigingsgemeente.

Baan

Een werkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkring heeft, telt elke werkring als een afzonderlijke baan.

Standaard bedrijfsindeling (sbi)

Voor de indeling naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling 1993 gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De Standaard bedrijfsindeling heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De onderscheiden groepen zijn genummerd met sbi-codes.

Werknemers

Mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Literatuur

CBS, 1993, Standaard Bedrijfs Indeling 1993, Index per bedrijfs(sub)klasse.

CBS, 2001a, Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000. In: Sociaal-economische maandstatistiek december 2001, blz. 30–43.

CBS, 2001b, Grenswijzingen tussen resp. opheffing, samenvoeging en nieuwvorming van gemeenten, 1 januari 2001. In: Demografische kerncijfers per gemeente 2001, blz. 6–7.

Tabel 1

Banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar economische activiteit en provincie, 31 december 2001 (voorlopig, herzien) en 31 december 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien))

		Totaal	Provincie												
			Gr	F	D	O	Fle	Gld	U	NH	ZH	Z	NB	L	
		x 1 000													
<i>Banen van werknemers 2001 (voorlopig, herzien)</i>															
01-93	Totaal	7 011,9	225,9	230,8	174,0	450,8	107,2	794,2	592,0	1 263,2	1 521,9	136,5	1 053,4	461,9	
01-05	Landbouw en visserij	102,9	1,7	5,4	3,0	4,6	3,0	10,9	3,3	14,4	29,4	2,9	14,9	9,5	
10-45	Industrie en bouwnijverheid	1 407,2	49,0	54,1	42,1	120,7	18,5	178,2	86,1	174,9	246,5	32,0	285,6	119,5	
10-14	Delfstoffenwinning	8,8	1,5	0,2	1,6	0,5	x	0,3	x	1,6	2,0	0,1	0,3	0,7	
15-37	Industrie	954,0	34,1	37,2	27,6	84,8	12,5	123,5	51,4	112,7	145,3	21,9	210,7	92,3	
40-41	Energie- en waterleidingbedrijven	32,7	1,2	1,3	0,6	2,7	x	4,0	x	5,7	6,1	1,5	4,4	2,9	
45	Bouwnijverheid	411,7	12,1	15,4	12,3	32,7	5,8	50,5	32,7	55,0	93,0	8,4	70,1	23,7	
50-74	Commerciële dienstverlening	3 331,8	93,0	93,8	69,2	187,9	53,9	346,3	318,2	696,9	754,5	57,2	467,5	193,4	
50-52	Handel	1 210,0	32,4	36,9	29,1	73,8	23,0	140,3	101,4	219,0	265,7	24,0	191,8	72,6	
55	Horeca	261,8	7,1	8,6	6,5	15,7	3,3	27,1	19,4	57,6	49,4	8,2	37,8	21,1	
60-64	Vervoer en communicatie	457,5	16,0	11,3	7,4	24,6	5,4	39,4	35,8	111,1	113,7	7,7	57,2	27,8	
65-67	Financiële dienstverlening	271,6	5,3	9,7	4,6	11,1	2,8	25,1	36,8	75,4	53,6	3,4	30,0	13,8	
70-74	Zakelijke dienstverlening	1 130,9	32,2	27,3	21,7	62,6	19,4	114,3	124,8	233,9	272,1	13,9	150,7	58,1	
75-93	Niet-commerciële dienstverlening	2 170,0	82,3	77,6	59,7	137,6	31,7	258,8	184,4	377,0	491,5	44,5	285,5	139,4	
75	Openbaar bestuur	498,3	16,1	15,3	14,1	25,2	7,9	58,1	40,5	86,6	134,6	9,6	61,5	28,7	
80	Onderwijs	437,8	20,9	16,1	9,9	33,1	7,4	53,3	39,3	68,9	93,6	7,8	59,1	28,4	
85	Gezondheids- en welzijnszorg	963,1	38,0	36,7	29,1	65,2	12,5	118,7	80,5	158,1	203,3	21,9	130,7	68,4	
90-93	Cultuur en overige dienstverlening	270,8	7,3	9,5	6,6	14,2	3,9	28,6	24,2	63,4	59,9	5,2	34,1	13,9	
<i>Banen van werknemers 2000 (nader voorlopig, herzien), volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien)</i>															
01-93	Totaal	6 870,7	222,0	225,9	170,6	440,5	102,1	780,3	579,0	1 244,5	1 487,3	133,1	1 030,4	455,0	
01-05	Landbouw en visserij	101,4	1,8	5,3	3,1	4,7	3,0	10,6	3,3	14,3	28,9	2,6	14,5	9,1	
10-45	Industrie en bouwnijverheid	1 410,4	49,0	53,9	41,7	120,6	17,9	178,5	85,5	175,8	245,6	31,8	288,1	121,9	
10-14	Delfstoffenwinning	9,1	1,6	0,2	1,6	0,5	x	0,3	x	1,7	1,8	0,1	0,4	0,8	
15-37	Industrie	960,7	34,5	36,9	27,5	84,7	12,2	124,7	51,0	114,0	146,0	22,0	212,8	94,4	
40-41	Energie- en waterleidingbedrijven	34,2	1,3	1,3	0,6	2,9	x	4,0	x	5,9	6,5	1,6	4,7	3,0	
45	Bouwnijverheid	406,5	11,7	15,5	12,0	32,5	5,4	49,5	32,2	54,3	91,3	8,1	70,3	23,7	
50-74	Commerciële dienstverlening	3 279,0	92,1	92,7	68,6	184,8	51,7	341,9	311,8	691,9	740,5	55,6	456,4	191,0	
50-52	Handel	1 195,4	31,4	36,2	29,5	73,3	22,2	138,0	101,2	217,8	263,1	23,5	186,7	72,4	
55	Horeca	254,4	6,8	8,4	6,0	15,3	3,3	26,2	19,4	57,1	47,7	7,2	36,2	20,8	
60-64	Vervoer en communicatie	450,5	16,0	11,1	7,2	24,2	4,8	39,1	34,6	110,1	113,0	7,5	56,0	26,9	
65-67	Financiële dienstverlening	266,1	5,1	9,5	4,5	11,0	2,9	25,2	35,5	74,6	52,3	3,6	28,6	13,2	
70-74	Zakelijke dienstverlening	1 112,6	32,8	27,5	21,4	61,0	18,5	113,4	121,2	232,1	264,4	13,8	148,9	57,7	
75-93	Niet-commerciële dienstverlening	2 079,9	79,1	74,0	57,2	130,5	29,5	249,3	178,5	362,5	472,3	43,1	271,4	132,9	
75	Openbaar bestuur	481,3	15,4	14,5	14,1	24,3	7,3	56,8	39,6	84,4	129,2	9,5	59,1	27,2	
80	Onderwijs	421,8	20,2	15,8	9,4	31,9	7,0	51,5	37,5	66,1	90,6	7,6	56,7	27,6	
85	Gezondheids- en welzijnszorg	913,7	36,4	34,7	27,2	60,8	11,6	113,4	78,2	149,2	193,3	20,8	123,4	64,7	
90-93	Cultuur en overige dienstverlening	263,1	7,1	9,0	6,4	13,5	3,6	27,5	23,2	62,8	59,2	5,2	32,2	13,5	

¹⁾ Zie hiervoor de toelichting in het artikel onder het kopje 'Samenstelling van de uitkomsten'.

Tabel 2

Mutaties banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar economische activiteit en provincie tussen 31 december 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente ¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien)) en 31 december 2001 (voorlopig, herzien)

		Totaal	Provincie												
			Gr	F	D	O	Fle	Gld	U	NH	ZH	Z	NB	L	
		x 1 000													
		<i>Mutaties banen van werknemers 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar met 2001 (voorlopig, herzien))–2001 (voorlopig, herzien)</i>													
01–93	Totaal	141,2	3,9	4,9	3,5	10,3	5,1	13,9	12,9	18,7	34,6	3,4	23,0	6,9	
01–05	Landbouw en visserij	1,5	–0,2	0,1	–0,1	–0,1	0,0	0,3	0,1	0,0	0,5	0,2	0,3	0,4	
10–45	Industrie en bouwnijverheid	–3,2	–0,1	0,2	0,4	0,1	0,6	–0,3	0,5	–0,9	0,9	0,2	–2,6	–2,3	
10–14	Delfstoffenwinning	–0,3	–0,1	0,0	0,0	0,0	x	0,0	x	–0,1	0,2	0,0	–0,1	–0,1	
15–37	Industrie	–6,7	–0,3	0,2	0,1	0,1	0,3	–1,2	0,4	–1,3	–0,7	–0,1	–2,1	–2,0	
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	–1,5	0,0	0,0	0,0	–0,2	x	0,0	x	–0,2	–0,3	0,0	–0,2	–0,2	
45	Bouwnijverheid	5,2	0,4	–0,1	0,3	0,2	0,4	1,0	0,5	0,7	1,7	0,3	–0,1	0,0	
50–74	Commerciële dienstverlening	52,8	1,0	1,0	0,6	3,1	2,2	4,4	6,4	5,0	14,0	1,6	11,1	2,4	
50–52	Handel	14,7	1,0	0,6	–0,3	0,5	0,8	2,3	0,3	1,2	2,6	0,4	5,1	0,2	
55	Horeca	7,4	0,4	0,3	0,4	0,5	0,0	0,9	0,0	0,5	1,6	1,0	1,5	0,3	
60–64	Vervoer en communicatie	7,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,6	0,3	1,2	0,9	0,7	0,2	1,2	0,9	
65–67	Financiële dienstverlening	5,5	0,2	0,2	0,1	0,1	–0,1	–0,1	1,3	0,7	1,3	–0,2	1,5	0,6	
70–74	Zakelijke dienstverlening	18,3	–0,5	–0,2	0,3	1,6	0,9	0,9	3,6	1,7	7,7	0,1	1,8	0,4	
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	90,0	3,2	3,6	2,6	7,2	2,3	9,5	5,9	14,5	19,2	1,4	14,1	6,5	
75	Openbaar bestuur	17,0	0,7	0,8	0,0	0,9	0,6	1,3	0,9	2,1	5,4	0,1	2,5	1,6	
80	Onderwijs	16,0	0,7	0,3	0,4	1,2	0,5	1,9	1,8	2,8	3,1	0,2	2,4	0,8	
85	Gezondheids- en welzijnszorg	49,4	1,6	2,0	1,9	4,4	0,8	5,2	2,3	9,0	10,0	1,0	7,4	3,7	
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	7,7	0,2	0,5	0,2	0,7	0,4	1,1	1,0	0,6	0,7	0,1	1,9	0,4	

¹⁾ Zie hiervoor de toelichting in het artikel onder het kopje 'Samenstelling van de uitkomsten'.

Tabel 3

Banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar Corop en economische activiteit, 31 december 2001 (voorlopig, herzien) en 31 december 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente ¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien))

	Totaal	Economische activiteit					
		Landbouw en visserij	Industrie en bouwnijverheid				
			Totaal	Totaal	Delfstoffenwinning	Industrie	Energie- en waterleiding-bedrijven
x 1 000							
<i>Banen van werknemers 2001 (voorlopig, herzien)</i>							
Totaal	7 011,9	102,9	1 407,2	8,8	954,0	32,7	411,7
1 Oost-Groningen	45,3	0,4	13,3	x	10,1	x	2,8
2 Delfzijl en omgeving	16,8	0,2	5,2	x	4,3	x	0,7
3 Overig Groningen	163,8	1,1	30,6	x	19,8	x	8,6
4 Noord-Friesland	124,1	3,5	25,6	0,2	16,7	1,1	7,5
5 Zuidwest-Friesland	33,7	0,6	9,5	x	6,4	x	3,0
6 Zuidoost-Friesland	73,0	1,3	19,1	x	14,1	x	4,9
7 Noord-Drenthe	68,5	0,7	12,5	x	6,5	x	4,4
8 Zuidoost-Drenthe	58,0	1,4	17,8	x	12,7	x	4,6
9 Zuidwest-Drenthe	47,5	0,8	11,8	x	8,3	x	3,3
10 Noord-Overijssel	146,8	1,4	35,9	x	23,9	x	10,0
11 Zuidwest-Overijssel	59,5	1,3	14,8	x	11,1	x	3,5
12 Twente	244,5	2,0	70,0	0,4	49,8	0,6	19,2
13 Veluwe	268,4	3,0	55,1	0,0	36,9	0,6	17,5
14 Achterhoek	145,0	2,2	45,0	x	33,9	x	10,3
15 Arnhem/Nijmegen	299,6	2,4	56,4	0,2	38,2	2,3	15,6
16 Zuidwest-Gelderland	81,2	3,3	21,8	0,1	14,4	0,2	7,0
17 Utrecht	592,0	3,3	86,1	x	51,4	x	32,7
18 Kop van Noord-Holland	122,4	6,2	23,6	x	13,0	x	9,6
19 Alkmaar en omgeving	88,7	1,4	15,0	x	9,2	x	5,0
20 IJmond	64,5	0,5	19,5	0,4	14,8	0,5	3,8
21 Agglomeratie Haarlem	87,9	0,2	13,2	x	x	0,6	3,4
22 Zaanstreek	61,4	0,4	16,1	0,0	x	x	4,8
23 Groot-Amsterdam	732,5	4,9	71,8	0,3	44,1	3,2	24,3
24 Het Gooi en Vechtstreek	105,7	0,8	15,8	x	11,4	x	4,2
25 Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	155,6	2,9	26,5	x	17,3	x	8,4
26 Agglomeratie 's-Gravenhage	379,9	3,9	31,6	x	14,4	x	15,3
27 Delft en Westland	108,7	10,2	17,8	x	10,6	x	6,0
28 Oost-Zuid-Holland	124,1	4,0	25,7	0,1	14,6	0,5	10,5
29 Groot-Rijnmond	583,6	6,6	98,4	0,6	61,4	2,7	33,7
30 Zuidoost-Zuid-Holland	170,1	1,8	46,5	x	27,0	x	19,0
31 Zeeuwsch-Vlaanderen	40,5	0,6	10,9	x	8,3	x	2,5
32 Overig Zeeland	96,0	2,2	21,1	x	13,7	x	5,9
33 West-Noord-Brabant	258,9	3,7	67,5	0,0	50,3	1,2	16,0
34 Midden-Noord-Brabant	182,7	2,3	44,6	x	32,0	x	12,1
35 Noordoost-Noord-Brabant	280,4	4,9	77,8	x	53,5	x	22,5
36 Zuidoost-Noord-Brabant	331,4	4,0	95,7	0,1	74,8	1,1	19,7
37 Noord-Limburg	119,4	6,7	32,5	x	26,7	x	5,4
38 Midden-Limburg	88,2	1,8	27,0	x	19,7	x	6,2
39 Zuid-Limburg	254,3	1,0	60,0	0,3	45,9	1,8	12,0
40 Flevoland	107,2	3,0	18,5	x	12,5	x	5,8
<i>Banen van werknemers 2000 (nader voorlopig, herzien), volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente ¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien)</i>							
Totaal	6 870,7	101,4	1 410,4	9,1	960,7	34,2	406,5
1 Oost-Groningen	45,2	0,4	13,5	x	10,3	x	2,9
2 Delfzijl en omgeving	17,0	0,2	5,2	x	4,4	x	0,6
3 Overig Groningen	159,8	1,2	30,3	x	19,8	x	8,2
4 Noord-Friesland	122,3	3,6	25,5	0,2	16,5	1,1	7,8
5 Zuidwest-Friesland	32,6	0,5	9,2	x	6,3	x	2,8
6 Zuidoost-Friesland	70,9	1,2	19,2	x	14,1	x	5,0
7 Noord-Drenthe	66,0	0,8	11,9	x	6,4	x	4,4
8 Zuidoost-Drenthe	57,5	1,5	18,1	x	12,8	x	4,5
9 Zuidwest-Drenthe	47,1	0,8	11,6	x	8,3	x	3,1
10 Noord-Overijssel	142,9	1,3	35,8	x	23,8	x	9,8
11 Zuidwest-Overijssel	57,6	1,4	14,4	x	10,8	x	3,4
12 Twente	240,0	1,9	70,4	0,4	50,0	0,7	19,3
13 Veluwe	264,0	2,9	55,1	0,0	37,6	0,7	16,9
14 Achterhoek	143,6	2,1	45,5	x	34,3	x	10,3
15 Arnhem/Nijmegen	294,4	2,5	56,2	0,2	38,2	2,3	15,4
16 Zuidwest-Gelderland	78,3	3,1	21,7	0,1	14,6	0,2	6,8
17 Utrecht	579,0	3,3	85,5	x	51,0	x	32,2
18 Kop van Noord-Holland	118,9	6,3	23,4	x	12,9	x	9,5
19 Alkmaar en omgeving	86,5	1,3	14,9	x	9,1	x	5,0
20 IJmond	64,2	0,5	19,8	0,5	15,1	0,6	3,6
21 Agglomeratie Haarlem	86,6	0,2	13,4	x	x	0,6	3,4
22 Zaanstreek	59,6	0,2	15,6	0,0	x	x	4,4
23 Groot-Amsterdam	723,2	5,0	72,4	0,2	44,8	3,2	24,2
24 Het Gooi en Vechtstreek	105,3	0,8	16,2	x	11,8	x	4,1
25 Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	152,2	3,0	26,0	x	17,4	x	7,8
26 Agglomeratie 's-Gravenhage	371,5	3,4	32,1	x	15,5	x	14,6
27 Delft en Westland	106,0	10,1	17,6	x	10,7	x	6,0
28 Oost-Zuid-Holland	121,1	4,0	26,1	0,1	14,4	0,7	11,0
29 Groot-Rijnmond	571,6	6,6	98,6	0,6	61,3	3,0	33,7
30 Zuidoost-Zuid-Holland	164,9	1,9	45,2	x	26,7	x	18,2
31 Zeeuwsch-Vlaanderen	39,8	0,6	10,9	x	8,2	x	2,5
32 Overig Zeeland	93,3	2,0	20,9	x	13,8	x	5,6
33 West-Noord-Brabant	253,3	3,6	68,2	0,1	50,8	1,3	16,1
34 Midden-Noord-Brabant	180,3	2,4	45,9	x	32,8	x	12,6
35 Noordoost-Noord-Brabant	271,8	4,6	77,7	x	53,7	x	22,1
36 Zuidoost-Noord-Brabant	325,1	4,0	96,4	0,1	75,6	1,3	19,4
37 Noord-Limburg	115,3	6,3	32,6	x	26,9	x	5,3
38 Midden-Limburg	86,1	1,9	27,0	x	19,7	x	6,1
39 Zuid-Limburg	253,6	1,0	62,3	0,4	47,8	1,9	12,2
40 Flevoland	102,1	3,0	17,9	x	12,2	x	5,4

¹⁾ Zie hiervoor de toelichting in het artikel onder het kopje 'Samenstelling van de uitkomsten'.

Commerciële dienstverlening						Niet-commerciële dienstverlening				
Totaal	Handel	Horeca	Vervoer en communicatie	Financiële instellingen	Zakelijke dienstverlening	Totaal	Openbaar bestuur	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Cultuur en overige dienstverlening
3 331,8	1 210,0	261,8	457,5	271,6	1 130,9	2 170,0	498,3	437,8	963,1	270,8
16,9	7,3	1,3	2,7	0,9	4,7	14,7	3,3	2,8	7,5	1,2
6,3	2,2	0,4	1,6	0,4	1,7	5,2	1,1	1,0	2,8	0,3
69,9	22,9	5,5	11,7	4,0	25,8	62,3	11,7	17,1	27,7	5,9
50,0	16,8	4,7	6,3	6,8	15,4	45,1	10,6	9,8	19,1	5,6
14,0	6,2	1,5	1,8	1,0	3,5	9,7	1,5	1,9	5,1	1,2
29,8	13,9	2,5	3,3	1,9	8,3	22,8	3,2	4,3	12,5	2,7
25,2	10,8	2,5	2,1	2,0	7,8	30,2	7,1	3,2	16,9	2,9
24,0	9,1	2,3	3,2	1,0	8,4	14,7	2,8	3,9	6,1	1,9
20,1	9,3	1,6	2,2	1,6	5,4	14,8	4,2	2,7	6,1	1,8
62,8	23,3	5,6	9,9	4,5	19,6	46,7	9,8	11,2	21,5	4,2
25,2	9,8	1,6	2,5	1,0	10,2	18,3	2,7	3,8	9,9	1,9
99,9	40,8	8,6	12,2	5,6	32,7	72,6	12,7	18,1	33,8	8,1
117,2	47,4	9,9	11,7	10,1	38,2	93,1	26,4	18,8	37,8	10,1
57,4	25,6	5,1	6,6	3,1	17,1	40,4	6,7	8,0	21,2	4,5
131,4	47,5	9,7	16,0	9,9	48,3	109,4	22,2	22,7	52,7	11,8
40,2	19,8	2,5	5,1	2,0	10,8	16,0	2,8	3,8	7,1	2,3
318,2	101,4	19,4	35,8	36,8	124,8	184,4	40,5	39,3	80,5	24,2
50,2	22,6	5,0	5,6	2,9	14,1	42,4	16,1	6,4	15,6	4,3
41,2	17,6	3,9	4,5	4,4	10,8	31,2	6,5	7,1	14,2	3,4
26,6	12,9	2,2	3,2	1,1	7,2	17,9	2,7	3,9	9,4	1,9
38,7	15,0	4,5	3,8	2,4	12,9	35,7	8,4	5,4	17,4	4,5
30,3	13,7	1,3	3,1	1,4	10,9	14,6	2,3	3,4	7,1	1,8
459,3	116,5	37,3	87,5	60,5	157,5	196,5	45,6	37,4	79,7	33,8
50,6	20,6	3,4	3,4	2,8	20,4	38,5	4,9	5,3	14,7	13,6
68,4	32,1	6,4	6,0	4,1	19,8	57,7	10,4	13,3	28,6	5,4
186,8	48,1	12,4	28,0	16,0	82,4	157,6	68,9	19,7	46,5	22,4
50,5	19,8	2,5	5,8	2,4	20,1	30,2	5,0	10,5	11,4	3,3
60,4	27,5	3,3	6,0	3,4	20,2	33,9	6,2	6,9	16,4	4,4
309,3	101,7	21,0	57,1	24,7	104,9	169,3	35,6	35,1	78,9	19,7
79,0	36,5	3,8	10,7	3,1	24,8	42,8	8,4	8,2	21,6	4,6
17,9	8,0	2,3	2,8	1,5	3,3	11,0	2,1	1,8	5,8	1,4
39,3	16,0	5,9	4,9	1,9	10,5	33,5	7,5	6,0	16,1	3,9
114,2	48,8	9,5	15,7	7,3	33,0	73,5	17,9	13,8	34,4	7,3
81,6	36,4	6,0	9,5	4,1	25,5	54,3	10,7	11,5	24,0	8,1
123,2	52,0	10,0	15,3	7,9	38,0	74,5	16,7	14,7	34,4	8,7
148,6	54,6	12,3	16,7	10,7	54,2	83,2	16,2	19,1	37,9	10,0
49,1	19,2	6,4	9,0	2,4	12,1	31,1	5,9	6,2	15,9	3,0
34,1	14,6	3,3	4,1	2,0	10,2	25,2	5,8	4,7	11,9	2,8
110,1	38,9	11,4	14,7	9,4	35,8	83,1	17,0	17,5	40,6	8,0
53,9	23,0	3,3	5,4	2,8	19,4	31,7	7,9	7,4	12,5	3,9
3 279,0	1 195,4	254,4	450,5	266,1	1 112,6	2 079,9	481,3	421,8	913,7	263,1
17,2	7,3	1,2	2,8	0,9	5,0	14,0	3,1	2,7	7,0	1,1
6,5	2,1	0,4	1,9	0,3	1,8	5,2	1,1	1,0	2,8	0,4
68,4	22,0	5,1	11,4	3,9	26,0	59,9	11,2	16,5	26,6	5,6
50,1	17,1	4,6	6,2	6,7	15,5	43,1	9,9	9,7	18,1	5,3
13,6	5,9	1,6	1,8	1,0	3,3	9,3	1,5	1,9	4,8	1,2
29,0	13,2	2,2	3,1	1,8	8,7	21,6	3,1	4,2	11,7	2,5
24,3	10,5	2,4	2,1	1,9	7,3	29,0	7,1	3,0	15,9	3,0
23,7	8,9	2,1	3,0	1,0	8,7	14,1	2,8	3,8	5,6	1,9
20,6	10,1	1,5	2,2	1,5	5,3	14,1	4,2	2,6	5,7	1,6
61,6	22,9	5,5	9,6	4,5	19,1	44,1	9,5	10,9	19,6	4,1
24,3	9,3	1,6	2,4	1,1	9,9	17,4	2,6	3,6	9,5	1,8
98,8	41,2	8,1	12,1	5,4	32,0	68,9	12,2	17,4	31,7	7,6
115,4	46,5	9,5	11,4	10,2	37,8	90,6	26,0	18,2	36,4	10,1
57,6	25,5	5,0	6,9	3,3	16,8	38,3	6,3	7,8	20,0	4,3
130,1	46,8	9,3	15,8	9,9	48,3	105,5	21,9	22,0	50,5	11,1
38,7	19,2	2,4	5,0	1,8	10,4	14,8	2,6	3,6	6,5	2,1
311,8	101,2	19,4	34,6	35,5	121,2	178,5	39,6	37,5	78,2	23,2
48,1	21,8	4,7	5,2	2,8	13,6	41,1	16,0	6,3	14,5	4,4
40,8	18,2	3,5	4,1	4,2	10,8	29,4	6,3	6,8	13,0	3,3
26,5	12,8	2,1	3,3	1,1	7,2	17,4	2,7	3,7	9,1	1,9
38,0	14,7	4,3	3,9	2,6	12,5	35,0	8,2	5,1	16,9	4,9
30,0	13,5	1,2	3,0	1,5	10,9	13,8	2,3	3,3	6,5	1,7
457,2	115,6	37,9	87,3	59,7	156,6	188,5	44,4	35,7	75,4	33,0
51,2	21,2	3,4	3,3	2,8	20,5	37,1	4,6	5,2	13,7	13,6
67,6	31,6	6,3	6,4	4,0	19,3	55,7	10,1	13,2	27,0	5,3
184,3	49,3	12,1	27,3	15,4	80,3	151,8	66,1	18,7	44,6	22,5
49,0	19,3	2,4	5,6	2,4	19,3	29,3	4,9	10,3	10,8	3,3
58,8	27,2	3,1	6,0	3,1	19,4	32,2	6,0	6,8	15,3	4,1
303,8	100,4	20,3	56,9	24,4	102,0	162,6	34,1	33,7	75,4	19,4
77,0	35,3	3,5	10,9	3,1	24,1	40,8	8,1	7,8	20,3	4,5
17,8	8,0	2,0	2,7	1,5	3,5	10,6	2,1	1,8	5,4	1,3
37,9	15,5	5,2	4,8	2,1	10,3	32,5	7,4	5,8	15,4	3,8
111,9	47,5	9,3	15,5	7,1	32,5	69,5	17,0	13,1	32,3	7,2
79,9	35,6	5,8	8,7	4,0	25,8	52,1	10,7	11,0	22,7	7,6
119,2	49,6	9,7	15,2	7,5	37,2	70,3	16,0	13,9	32,3	8,1
145,3	54,1	11,5	16,6	9,9	53,3	79,4	15,4	18,6	36,1	9,4
46,8	18,7	6,2	8,5	2,3	11,2	29,6	5,8	6,0	15,1	2,8
33,7	14,4	3,4	4,0	2,0	9,9	23,6	5,0	4,7	11,2	2,7
110,5	39,3	11,3	14,4	9,0	36,6	79,7	16,4	16,9	38,5	8,0
51,7	22,2	3,3	4,8	2,9	18,5	29,5	7,3	7,0	11,6	3,6

Tabel 4

Mutaties banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar Corop en economische activiteit tussen 31 december 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt m.b.t. sbi en gemeente ¹⁾ met 2001 (voorlopig, herzien)) en 31 december 2001 (voorlopig, herzien)

	Totaal	Economische activiteit					
		Landbouw en visserij		Industrie en bouwnijverheid			
		Totaal	Totaal	Delfstoffenwinning	Industrie	Energie- en waterleiding-bedrijven	Bouwnijverheid
x 1 000							
Mutaties banen van werknemers 2000 (nader voorlopig, herzien, volgtijdelijk vergelijkbaar met 2001 (voorlopig, herzien))–2001 (voorlopig, herzien)							
Totaal	141,2	1,5	-3,2	-0,3	-6,7	-1,5	5,2
1 Oost-Groningen	0,1	0,0	-0,3	x	-0,2	x	-0,1
2 Delfzijl en omgeving	-0,2	0,0	0,0	x	-0,1	x	0,1
3 Overig Groningen	4,0	-0,2	0,2	x	0,0	x	0,4
4 Noord-Friesland	1,8	-0,1	0,1	0,0	0,2	0,0	-0,2
5 Zuidwest-Friesland	1,1	0,0	0,3	x	0,1	x	0,2
6 Zuidoost-Friesland	2,0	0,1	-0,1	x	-0,1	x	-0,1
7 Noord-Drenthe	2,6	-0,1	0,5	x	0,2	x	0,0
8 Zuidoost-Drenthe	0,5	-0,1	-0,3	x	-0,1	x	0,2
9 Zuidwest-Drenthe	0,4	0,0	0,2	x	0,0	x	0,2
10 Noord-Overijssel	3,9	0,1	0,1	x	0,0	x	0,2
11 Zuidwest-Overijssel	1,9	-0,2	0,3	x	0,3	x	0,1
12 Twente	4,5	0,1	-0,3	0,0	-0,2	0,0	-0,1
13 Veluwe	4,4	0,2	-0,1	0,0	-0,7	0,0	0,7
14 Achterhoek	1,4	0,0	-0,4	x	-0,4	x	0,0
15 Arnhem/Nijmegen	5,2	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1
16 Zuidwest-Gelderland	2,9	0,2	0,0	0,0	-0,2	0,0	0,2
17 Utrecht	12,9	0,1	0,5	x	0,4	x	0,5
18 Kop van Noord-Holland	3,5	0,0	0,2	x	0,1	x	0,1
19 Alkmaar en omgeving	2,2	0,1	0,0	x	0,1	x	-0,1
20 IJmond	0,4	0,0	-0,3	-0,1	-0,2	-0,1	0,2
21 Agglomeratie Haarlem	1,2	0,0	-0,2	x	x	0,0	0,0
22 Zaanstreek	1,7	0,1	0,5	0,0	x	x	0,4
23 Groot-Amsterdam	9,2	-0,1	-0,6	0,0	-0,7	0,0	0,1
24 Het Gooi en Vechtstreek	0,4	0,0	-0,4	x	-0,4	x	0,0
25 Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	3,4	-0,1	0,5	x	-0,1	x	0,6
26 Agglomeratie 's-Gravenhage	8,3	0,5	-0,5	x	-1,1	x	0,7
27 Delft en Westland	2,7	0,1	0,2	x	-0,1	x	0,0
28 Oost-Zuid-Holland	3,0	0,1	-0,4	0,0	0,2	-0,2	-0,5
29 Groot-Rijnmond	12,0	0,0	-0,2	0,0	0,1	-0,3	0,0
30 Zuidoost-Zuid-Holland	5,2	0,0	1,2	x	0,3	x	0,9
31 Zeeuwsch-Vlaanderen	0,7	0,1	0,1	x	0,1	x	0,0
32 Overig Zeeland	2,7	0,2	0,1	x	-0,2	x	0,3
33 West-Noord-Brabant	5,6	0,1	-0,7	-0,1	-0,4	-0,1	-0,1
34 Midden-Noord-Brabant	2,4	-0,1	-1,3	x	-0,8	x	-0,6
35 Noordoost-Noord-Brabant	8,7	0,3	0,1	x	-0,2	x	0,3
36 Zuidoost-Noord-Brabant	6,4	0,0	-0,7	0,0	-0,8	-0,2	0,3
37 Noord-Limburg	4,1	0,4	-0,1	x	-0,2	x	0,1
38 Midden-Limburg	2,1	-0,1	0,1	x	0,1	x	0,1
39 Zuid-Limburg	0,7	0,0	-2,3	-0,1	-1,9	-0,1	-0,2
40 Flevoland	5,1	0,0	0,6	x	0,3	x	0,4

¹⁾ Zie hiervoor de toelichting in het artikel onder het kopje 'Samenstelling van de uitkomsten'.

Commerciële dienstverlening						Niet-commerciële dienstverlening				
Totaal	Handel	Horeca	Vervoer en communicatie	Financiële instellingen	Zakelijke dienstverlening	Totaal	Openbaar bestuur	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnszorg	Cultuur en overige dienstverlening
52,8	14,7	7,4	7,0	5,5	18,3	90,0	17,0	16,0	49,4	7,7
-0,3	0,0	0,1	-0,1	0,0	-0,3	0,7	0,1	0,1	0,5	0,0
-0,3	0,0	0,0	-0,3	0,1	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
1,5	0,9	0,3	0,3	0,1	-0,2	2,4	0,5	0,6	1,1	0,3
-0,1	-0,3	0,1	0,0	0,1	-0,1	2,0	0,7	0,1	0,9	0,3
0,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	0,0	0,1	0,3	0,0
0,8	0,7	0,2	0,1	0,1	-0,3	1,3	0,1	0,1	0,8	0,2
0,9	0,3	0,1	0,0	0,0	0,4	1,2	0,0	0,2	1,0	0,0
0,3	0,2	0,2	0,2	-0,1	-0,3	0,7	0,0	0,1	0,5	0,0
-0,5	-0,8	0,1	0,0	0,1	0,1	0,7	0,0	0,1	0,4	0,2
1,2	0,4	0,0	0,3	-0,1	0,5	2,6	0,3	0,3	1,8	0,1
0,9	0,5	0,0	0,1	0,0	0,3	0,9	0,1	0,2	0,5	0,1
1,0	-0,4	0,4	0,1	0,2	0,8	3,7	0,4	0,7	2,1	0,5
1,8	0,9	0,3	0,3	-0,1	0,4	2,5	0,4	0,7	1,4	0,0
-0,2	0,0	0,0	-0,3	-0,2	0,2	2,0	0,4	0,2	1,1	0,2
1,3	0,7	0,4	0,2	0,0	0,0	3,9	0,3	0,7	2,1	0,7
1,4	0,6	0,1	0,1	0,2	0,3	1,2	0,2	0,2	0,6	0,2
6,4	0,3	0,0	1,2	1,3	3,6	5,9	0,9	1,8	2,3	1,0
2,1	0,8	0,3	0,4	0,1	0,5	1,3	0,1	0,2	1,1	-0,1
0,3	-0,6	0,3	0,4	0,2	0,0	1,8	0,2	0,2	1,2	0,2
0,2	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,5	0,0	0,2	0,2	0,0
0,7	0,3	0,3	-0,1	-0,2	0,4	0,7	0,3	0,3	0,5	-0,4
0,3	0,3	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,8	0,0	0,1	0,6	0,1
2,0	0,9	-0,6	0,2	0,7	0,9	8,0	1,2	1,7	4,3	0,7
-0,6	-0,6	0,0	0,2	0,0	-0,1	1,4	0,3	0,1	1,0	0,0
0,8	0,5	0,1	-0,4	0,1	0,5	2,1	0,3	0,1	1,6	0,1
2,5	-1,2	0,3	0,8	0,6	2,1	5,8	2,9	1,1	2,0	-0,1
1,5	0,5	0,0	0,2	0,0	0,7	0,9	0,1	0,1	0,6	0,0
1,6	0,3	0,2	0,0	0,3	0,8	1,8	0,3	0,1	1,1	0,3
5,5	1,3	0,7	0,3	0,3	2,9	6,7	1,5	1,3	3,5	0,4
2,0	1,2	0,3	-0,1	0,0	0,7	2,0	0,3	0,4	1,3	0,1
0,1	-0,1	0,3	0,1	0,0	-0,2	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0
1,4	0,5	0,7	0,1	-0,2	0,3	1,0	0,1	0,2	0,7	0,0
2,2	1,2	0,2	0,2	0,2	0,4	4,0	0,9	0,7	2,2	0,2
1,6	0,8	0,2	0,8	0,1	-0,3	2,2	-0,1	0,5	1,3	0,5
4,0	2,5	0,3	0,0	0,4	0,8	4,2	0,8	0,7	2,0	0,7
3,3	0,6	0,8	0,2	0,8	0,9	3,8	0,8	0,5	1,8	0,6
2,4	0,5	0,3	0,6	0,1	0,9	1,5	0,2	0,2	0,9	0,2
0,4	0,1	-0,1	0,1	0,0	0,3	1,6	0,8	0,0	0,8	0,1
-0,4	-0,4	0,1	0,3	0,5	-0,8	3,4	0,6	0,7	2,1	0,0
2,2	0,8	0,0	0,6	-0,1	0,9	2,3	0,6	0,5	0,8	0,4

Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken

Hans Langenberg en Chantal Melser

In het kielzog van het toenemende aantal vacatures steeg de laatste jaren ook de spanning op de arbeidsmarkt. In 2001 volgde echter een lichte en in 2002 een vrij stevige daling. Bedrijven uit verschillende bedrijfsklassen ondervinden uiteenlopende economische ontwikkelingen en gedragen zich dan ook verschillend op de arbeidsmarkt. Zo kende de vacaturegraad in de landbouw en visserij in 2002 een stijging, terwijl de spanning in de informatietechnologie hard verminderde. Opvallend is verder dat de vacaturegraad in het onderwijs relatief laag is gebleven, ondanks de grote maatschappelijke aandacht voor het lerarentekort.

1. Spanning hoogst in 2000

Het totaal aantal openstaande vacatures nam in de jaren 1994–2001 sterk toe. De hoogste aantallen zijn bereikt in 2000 en 2001 met 218 duizend. Het laatste jaar is dit aantal sterk gedaald. In 2002 waren er nog maar 162 duizend vacatures, een daling van 26 procent. Het aantal openstaande vacatures reageerde hiermee op de ontwikkelingen in het economische klimaat. Toen de economische groei begin 2001 sterk terugliep, stagneerde het aantal openstaande vacatures. In het derde kwartaal van 2001 is het aantal vacatures voor het eerst afgenomen. Het aantal banen kende een tragere reactie op veranderingen in de economie. De banengroei liep voor het eerst terug in het vierde kwartaal van 2001. In het tweede kwartaal van 2002 was de banengroei met 78 duizend de helft kleiner dan een jaar eerder. Ook op andere onderdelen van de arbeidsmarkt is de sterk teruggelopen economische groei merkbaar. Zo is in 2002 het aantal faillissementen toegenomen en het aantal werklozen gestegen.

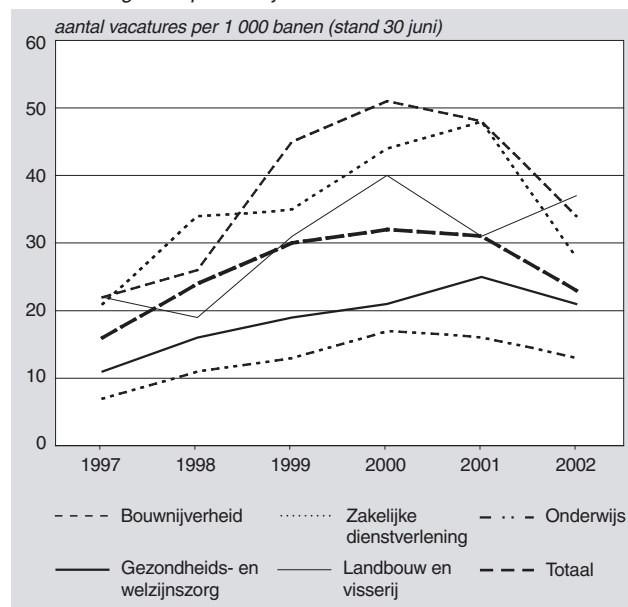
In het kielzog van de vacaturegroei steeg ook de spanning op de arbeidsmarkt. In 2000 was de spanning het hoogst: op de duizend banen stonden toen 32 vacatures open. In 2001 volgde een lichte en in 2002 een vrij stevige daling. Eind juni 2002 stonden er op de duizend banen nog maar 23 vacatures open. Als gevolg van de economische ontwikkeling is de spanning op de Nederlandse arbeidsmarkt dus zichtbaar afgenomen. De huidige spanning ligt overigens nog altijd op een niveau dat vergelijkbaar is met 1998, toen de krapte op de arbeidsmarkt al tot maatschappelijk thema was verheven.

Vrijwel alle bedrijfstakken kenden hun hoogste spanning op de arbeidsmarkt in 2000 of 2001. Een uitzondering op dit patroon geven de financiële instellingen en vervoers- en communicatiebedrijven. Bij deze bedrijfstakken liep de vacaturegraad al na 1999 terug. Nog niet eerder was een daling in de vacaturegraad zo sterk in zoveel bedrijfstakken als in 2002. Ook hier waren uitzonderingen: zo bleef de vacaturegraad in de horeca gelijk en nam die in de landbouw zelfs toe. In 2002 kenden de landbouw en de horeca dan ook de grootste spanning op de arbeidsmarkt. Verschillende bedrijfstakken ondervinden uiteenlopende economische ontwikkelingen. Zij gedragen zich dan ook niet altijd hetzelfde op de arbeidsmarkt. Een meer gedetailleerd niveau van vacaturegraden per branche kan een aantal van deze patronen blootleggen.

2. Geen afname spanning in landbouw en horeca

In de landbouw is de spanning op de arbeidsmarkt in 2002 niet verminderd. De spanning in de landbouw en visserij liet in 2002 zelfs een stijging zien, nadat hij in 2001 was gedaald. Mogelijk is het relatief hoge aantal vacatures in deze bedrijfstak te verklaren

1. Vacaturegraden per bedrijfstak

uit de volgende trend. Aan de ene kant krimpt de bedrijfstak de laatste jaren als geheel, aan de andere kant is er bij de resterende bedrijven vaak sprake van schaalvergroting en modernisering van arbeid. Hiermee bedoelen we dat de traditionele situatie waarin de boer bijgestaan wordt door meewerkende gezinsleden steeds meer aan het verdwijnen is. Om hiervoor te compenseren, moet de boer dus op zoek naar (extra) werknemers. In 2002 heeft deze sector weer evenveel openstaande vacatures per duizend banen als in 2000. De tijdelijke daling in 2001 hangt waarschijnlijk samen met de MKZ-crisis.

De spanning in de horeca bleef tussen 2001 en 2002 vrijwel hetzelfde. In 2002 is er in de horeca een sterke daling geweest van het aantal banen, terwijl het aantal openstaande vacatures gelijk bleef. Hierdoor loopt de spanning in de horeca iets op, al krimpt de bedrijfstak als geheel.

3. Zakelijke dienstverlening sterkste daler

De daling van de vacaturegraad in 2002 was het sterkst in de zakelijke dienstverlening. Binnen deze bedrijfstak ging de informatietechnologie het hardst naar beneden. De IT had een ongekend hoge vacaturegraad in juni 1998, toen op de duizend banen 89 vacatures openstonden. Daarna is er een daling ingezet, die het laatste jaar versnelde. In 2002 liep de vacaturegraad terug naar 30, een afname van ruim 55 procent ten opzichte van 2001. De afname van het aantal vacatures zette in de IT-sector eerder in dan in de meeste andere branches. In de zakelijke dienstverlening als geheel kwam de daling juist relatief laat op gang. Deze schijnbare tegenstelling komt door de relatieve kleine omvang van de IT binnen de zakelijke dienstverlening en doordat tegenovergestelde ontwikkelingen elders in de zakelijke dienstverlening de afname van IT-vacatures compenseerden. Dit wordt geïllustreerd door het aandeel vacatures van de IT-sector binnen de zakelijke dienstverlening. In 1998 wordt met 22 procent een maximum bereikt, om hierna terug te lopen tot 10 procent in 2002.

Een zeer sterke invloed op de hoogte van de vacaturegraad voor de zakelijke dienstverlening hebben de uitzendbureaus. Hierin worden ook banen voor de uitzendkrachten meegeteld. Dit was in 2002 ruim 23 procent van de banen in de zakelijke dienstverlening. Hiermee wordt de spanning in de zakelijke dienstverlening vertekend doordat *vacatures* voor uitzendkrachten worden meegeteld op de werkplek. Een groot aantal uitzendkrachten zal wel binnen de zakelijke dienstverlening actief zijn, maar zeker niet alle. Het is daarom interessant om de zakelijke dienstverlening ook te bekijken *exclusief uitzendbureaus*. Zonder uitzendbureaus kende de zakelijke dienstverlening in 2002 een vacaturegraad van 34. Inclusief was dat 'slechts' 28. De werkelijke vacaturegraad van de zakelijke dienstverlening in 2002 zal inliggen tussen deze twee uitersten.

4. Lange tijd hoge spanning in bouwnijverheid

De bouwnijverheid kende tussen 1999 en 2001 een zeer hoge spanning op de arbeidsmarkt. In deze periode stonden 45 tot 51 vacatures open op de duizend banen. De bedrijfstak lifte mee met de groeiende conjunctuur, maar ondervond tegelijkertijd moeite om in de toenemende personeelsbehoefte te voorzien. In 2002 daalde de spanning, met name bij bouwbedrijven en bij bedrijven van bouwinstallatie. Blijkbaar is er minder behoefte aan nieuwe arbeidskrachten voor bijvoorbeeld het bouwen van gebouwen, de aanleg van telefoonkabels en loodgieterswerk. De bedrijfsklasse 'afwerking van gebouwen' houdt nog een hoge vacaturegraad. Dit betekent dat er nog veel behoefte is aan onder andere stuka-doors, huisschilders, glaszetters, behangers of ondersteunend personeel. Overigens wordt de vacaturegraad voor de bouwnijverheid enigszins overschat. Veel bouwvakkers hebben de laatste jaren namelijk ontslag genomen als werknemer, om zich hierna te laten inhuren als 'Zelfstandige Zonder Personeel' (zzp-er). De zzp-ers zijn zelfstandigen en worden bij de EWL per definitie niet meegeteld in het aantal banen van werknemers. Bedrijven die een zzp-er willen inhuren, zullen dit in sommige gevallen wel meetellen als een vacature, hoewel dit formeel niet juist is. Voor een werkgever zal het namelijk weinig verschil maken of de vacature wordt opgevuld door een uitzendkracht of zzp-er.

5. Overige bedrijfsklassen

De industrie als geheel heeft de hoogste spanning op de arbeidsmarkt in 2000. Enkele uitzonderingen daarbinnen zijn de uitgeverijen, die al sinds 1999 een lagere vacaturegraad hebben, en de aardolieverwerkende en de chemische industrie waar de spanning pas in 2001 een maximum bereikte.

De bedrijfsklasse 'post en telecommunicatie' heeft turbulente jaren achter de rug. Eind jaren negentig ontstond een hype rondom mobiele telefonie en (nieuwe) internetverbindingen. Spoedig daarna ontstond een soort 'anti-hype': de hoge verwachtingen rondom de branche konden niet snel genoeg worden ingelost en de markt keerde haar de rug toe. De gevolgen voor de spanning op de arbeidsmarkt zijn goed zichtbaar. In 1999 stonden er op de duizend banen maar liefst 55 vacatures open. Een jaar later was dit tot iets meer dan een derde geslonken en in 2002 stonden er op de duizend banen nog maar 7 vacatures open.

In enkele bedrijfsklassen worden relatief lage vacaturegraden gevonden. De kleine arbeidsmarkt van energie- en waterleidingbedrijven is een voorbeeld hiervan. Sinds eind 1998 zijn er delen van de energiemarkt geliberaliseerd. Als gevolg hiervan worden er veel fusies en overnames gerealiseerd bij energiebedrijven. Het is waarschijnlijk dat er relatief weinig externe werknemers gezocht worden vanwege interne verschuivingen van werknemers.

Ook in het onderwijs is de vacaturegraad lager dan bij veel andere bedrijfstakken. In het onderwijs is de laatste jaren een gestage banengroei gerealiseerd van het basis- tot het hoger onderwijs. De

vacaturegraad in het hoger onderwijs is de laatste twee jaar dan ook gedaald. In het basisonderwijs heeft de gestage banengroei echter nog geen vermindering van de spanning ten gevolge gehad. De relatief lage vacaturegraad in het onderwijs is opvallend, gezien de maatschappelijke aandacht voor het lerarentekort. De verklaring kan gezocht worden in de zogeheten 'vacaturepijn'. Een vacature in het onderwijs kan betekenen dat er een klas naar huis wordt gestuurd. Vacatures in het bedrijfsleven hebben daarentegen vaak minder zichtbare gevolgen voor de maatschappij en kunnen soms opgevangen worden door het niet aannemen van opdrachten.

In de gezondheids- en welzijnszorg loopt de spanning op de arbeidsmarkt terug. Het laatste jaar is er een banengroei geweest in vrijwel alle bedrijfsklassen van de gezondheidszorg, waarmee in de beoogde uitbreiding kon worden voorzien. Alleen in de bedrijfsklasse 'overige gezondheidszorg' met bijvoorbeeld praktijken van huisartsen en specialisten, ARBO-diensten en dierenartsen, steeg de vacaturegraad het laatste jaar nog onverminderd door: van 29 naar 31 vacatures op de duizend banen.

De collectieve sector heeft vaak een vertraagde reactie op een veranderend economisch klimaat. Dit is eveneens het geval voor organisaties die sterk afhankelijk zijn van subsidies. Dat blijkt ook uit ontwikkelingen binnen de 'Cultuur en overige dienstverlening'. De ideële en belangenorganisaties hierin en organisaties voor cultuur, sport en recreatie hebben hun hoogste vacaturegraad pas in 2001. Vergeleken met de bedrijfsklassen die aan een directe marktwerking onderhevig zijn, is dit laat.

6. Methode

De spanning op de arbeidsmarkt kan worden afgelezen uit de vacaturegraad. In de Sociaal-economische Maandstatistiek worden deze vacaturegraden elk kwartaal gepubliceerd voor veertien bedrijfstakken. Voor de aantallen banen wordt daarbij uitgegaan van de cijfers van de Arbeidsrekeningen. In dit artikel worden vacaturegraden gepubliceerd op basis van aantallen banen uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL). Hierdoor kan worden ingegaan op een meer gedetailleerdere indeling naar economische activiteit.

De Arbeidsrekeningen zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op de EWL, waardoor de verschillen in de uitkomsten niet al te groot zijn. Zo komt de totale vacaturegraad van eind juni 2002 met banencijfers volgens de Arbeidsrekeningen uit op 22 en die op basis van de EWL op 23. Toch zijn er nog wel verschillen op te merken tussen de cijfers van Arbeidsrekeningen en de EWL. Arbeidsrekeningen publiceert kwartaalgemiddelden, de EWL berekent banencijfers voor het eind van het kwartaal. Doordat de Arbeidsrekeningen zijn cijfers bovendien ook baseert op bronnen buiten de EWL, zoals de Enquête Beroepsbevolking, kunnen de verschillen wel degelijk significant zijn bij vergelijkingen op het niveau van bedrijfstak en bedrijfsklasse. Een van de bedrijfstakken waar een relatief groot verschil optreedt is de landbouw en visserij. Met banencijfers van Arbeidsrekeningen komt de vacaturegraad voor 2002 voor deze bedrijfstak uit op 32. (Zie Langenberg, 2002.) Met banencijfers van EWL wordt dit 37. De verschillen worden onder meer veroorzaakt doordat Arbeidsrekeningen mede gebruik maakt van de CBS-landbouwtellingen. De verschillen tussen Arbeidsrekeningen en de EWL komen uitgebreid aan de orde in CBS, 2002.

Bij het berekenen van de vacaturegraden speelt een methodologisch probleem dat niet volledig kan worden opgelost. In de vacature-enquête worden vacatures die openstaan voor uitzendkrachten gemeten bij het bedrijf of de instelling waar de uitzendkracht moet komen te werken ('op de werkplek'). Bij de EWL en de Arbeidsrekeningen worden de banen voor uitzendkrachten echter gemeten bij de organisatie die uitzendt. Dit levert een vervuiling van alle vacaturegraden op waarvoor niet volledig kan worden gecorrigeerd. De grootste vervuiling treedt op bij de uitzendorganisa-

ties zelf en de groep waar deze onder vallen: de zakelijke dienstverlening. De vacaturegraad voor de zakelijke dienstverlening en de uitzendbureaus is in verhouding te laag. De vacaturegraden voor de zakelijke dienstverlening worden hier daarom inclusief en exclusief uitzendbureaus gegeven.

Vacatures en banen kennen een sterk seizoenspatroon waarvoor niet op bevredigende wijze kan worden gecorrigeerd. De ontwikkeling wordt daarom afgelezen door de vergelijking van de aantallen op hetzelfde moment. Aangezien de meest recente gegevens de stand van zaken op 30 juni 2002 weergeven, wordt in dit artikel voor elk jaar de peildatum van 30 juni gehanteerd.

7. Begrippen

Baan

Een werkkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkkring heeft, telt elke werkkring als een afzonderlijke baan. Uitzendkrachten worden geteld bij de uitzendbureaus in de zakelijke dienstverlening. WSW-werknemers en WSW-staf worden geteld bij de sociale werkplaatsen (industrie). Bedrijven die geregistreerd staan zonder personeel (zgn. grootteklasse 0-bedrijven) zijn bij voorbaat uitgesloten van waarneming (CBS 2001).

Vacature

Een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Hierbij worden ook vacatures gerekend waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht. Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden. WSW-werknemers worden niet opgenomen.

Vacaturegraad

Het aantal openstaande vacatures per duizend banen.

Literatuur

CBS, 2001, Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000. In: Sociaal-economische maandstatistiek december 2001, blz. 30–43.

Hans Langenberg, 2002, Daling vacatures zet krachtig door. In: Sociaal-economische maandstatistiek oktober 2002, blz. 22–23.

Tabel 1
Vacaturegraden naar economische activiteit^{1) 2)}

	SBI-code ³⁾	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Totaal	01-93	16	24	30	32	31	23
Landbouw en visserij	01-05	22	19	31	40	31	37
Delfstoffenwinning	10-14	49	38	8	21	18	25
Industrie	15-37	17	22	26	34	26	18
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	13	16	29	27	28	21
Textielindustrie	17	14	22	20	28	19	15
Kledingindustrie	18	13	26	25	23	23	13
Leer- en schoenindustrie	19	6	17	26	10	25	10
Houtindustrie	20	12	27	30	51	28	22
Papier- en kartonindustrie	21	14	19	16	26	17	15
Uitgeverijen	221	25	23	48	41	33	23
Drukkerijen	222, 223	13	21	23	32	23	16
Aardolieverwerkende industrie	23	14	10	8	14	17	13
Chemische industrie	24	13	18	21	26	29	19
Rubber- en kunststofproductenindustrie	25	12	23	23	34	22	16
Glas- en bouwmaterialenindustrie	26	8	15	22	39	25	20
Basismetalaalindustrie	27	11	22	21	41	34	38
Metaalproductenindustrie	28	19	34	31	49	42	26
Machine-industrie	29	24	30	30	45	29	25
Elektrische apparatenindustrie	30-31	19	31	27	38	27	17
Audio- en videoapparatenindustrie	32	x	x	x	x	x	x
Medische en optische apparatenindustrie	33	40	33	25	45	33	15
Auto-industrie	34	11	13	24	36	28	18
Transportmiddelenindustrie excl. auto's	35	19	18	15	34	26	12
Staf sociale werkplaatsen ⁴⁾	36631	1	2	1	4	3	2
Meubel- en overige industrie	rest 36, 37	22	19	30	39	29	20
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	14	17	16	18	14	13
Bouwnijverheid	45	22	26	45	51	48	34
Bouwbedrijven	451-452, 455	18	18	40	44	37	26
Bouwinstallatiebedrijven	453	26	33	50	57	64	37
Afwerking van gebouwen	454	29	41	57	63	57	59
Handel	50-52	16	25	33	32	30	23
Autohandel en -reparatie	50	19	23	39	39	36	30
Groothandel landbouwproducten en dieren	512	19	17	35	29	18	25
Groothandel voedings- en genotmiddelen	513	12	17	31	22	27	23
Groothandel intermediaire goederen	515	23	28	32	39	29	22
Groothandel machines en apparaten	516	34	49	48	49	38	31
Overige groothandel	511, 514, 517	22	38	38	39	36	26
Warenhuizen en supermarkten	521	7	15	18	18	20	12
Winkels in voedings- en genotmiddelen	522	14	26	42	42	50	54
Overige detailhandel	523-527	12	21	33	30	29	21
Horeca	55	16	30	34	37	35	37
Vervoer en communicatie	60-64	13	21	41	27	23	17
Openbaar vervoer	601, 6021	11	8	8	6	7	4
Goederen- en overig wegvervoer	rest 602, 603	13	21	28	29	32	20
Zeevaart en binnenvaart	61	8	13	44	77	68	51
Luchtvaart	62	x	x	x	x	x	x
Reisorganisaties	633	28	47	41	63	39	41
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	631-632, 634	17	23	23	27	27	25
Post en telecommunicatie	64	4	13	55	20	15	7
Financiële instellingen	65-67	21	23	36	29	28	18
Bankwezen	65	9	10	13	17	15	9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	28	36	46	36	37	21
Overige financiële instellingen	67	53	48	92	56	56	41
Zakelijke dienstverlening	70-74	21	34	35	44	48	28
Handel in onroerend goed en verhuur	70-71	19	28	44	48	42	33
Computerservice, informatietechnologie	72	62	89	83	77	68	30
Onderzoeksinstellingen	73	31	38	41	53	37	46
Juridische/economische dienstverlening	741	34	43	55	46	65	30
Architecten- en ingenieursbureaus	742	42	78	56	.	64	43
Staf uitzendbureaus ⁴⁾	74501	6	5	3	9	14	8
Schoonmaakbedrijven	747	10	24	27	28	57	30
Overige zakelijke dienstverlening	rest 74	19	46	43	64	56	36
Zakelijke dienstverlening excl. uitzendbureaus	70-74, excl. 74501	28	47	49	57	59	34

Tabel 1 (slot)
 Vacaturegraden naar economische activiteit ^{1) 2)}

	SBI-code ³⁾	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Openbaar bestuur	75	16	18	21	21	20	18
Onderwijs	80	7	11	13	17	16	13
Basis- en speciaal onderwijs	801	5	6	7	11	11	11
Voortgezet onderwijs	802	4	9	12	14	14	13
Hoger onderwijs	803	13	18	16	19	14	12
Overig onderwijs	804
Gezondheids- en welzijnszorg	85	11	16	19	21	25	21
Ziekenhuizen	8511	11	16	18	20	23	16
Overige gezondheidszorg	rest 851, 852	10	21	26	21	29	31
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	11	14	14	18	19	16
Overige welzijnszorg	rest 853	13	17	23	25	35	29
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	19	37	34	33	38	30
Afvalinzameling en -verwerking	90	25	64	32	44	40	33
Ideële en belangenorganisaties	91	18	28	38	33	43	32
Cultuur, sport en recreatie	92	12	25	28	22	28	26
Wasserijen en persoonlijke verzorging	93	29	56	42	50	53	36

¹⁾ Het aantal vacatures per duizend banen.

²⁾ Peildatum: 30 juni.

³⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

⁴⁾ De vacatures hebben alleen betrekking op de staf, de banen hebben betrekking op staf plus uitzendkrachten/WSW'ers.

Bron: CBS, Vacature-enquête en Enquête Werkgelegenheid en lonen.

Ouderschapsverlof

I. Gomes Durão en ing. A.M.W. Reemers

In 2001 hebben 55 duizend mensen ouderschapsverlof opgenomen, ofwel een kwart van de werknemers die recht hadden op ouderschapsverlof. Vrouwen nemen aanzienlijk vaker ouderschapsverlof dan mannen. Ook ambtenaren benutten vaker de mogelijkheid om verlof te nemen dan werknemers in de particuliere sector. Dit komt mede doordat voor ambtenaren het verlof vaker wordt betaald.

1. Kwart van de rechthebbenden maakt gebruik van de regeling

In 2001 hadden 225 duizend werknemers recht op ouderschapsverlof. Zij werkten twaalf uur of meer per week, hadden kinderen jonger dan acht jaar waarvoor ze nog niet eerder ouderschapsverlof hebben genomen en van hen kan verwacht worden dat ze het verlof opnemen. Van deze werknemers hebben 55 duizend mensen ouderschapsverlof opgenomen. Een kwart van de potentiële gebruikers heeft dus in 2001 gebruik gemaakt van de ouderschapsverlofregeling. Vergeleken met 2000 is het gebruik van de ouderschapsverlofregeling niet veranderd.

Regeling ouderschapsverlof

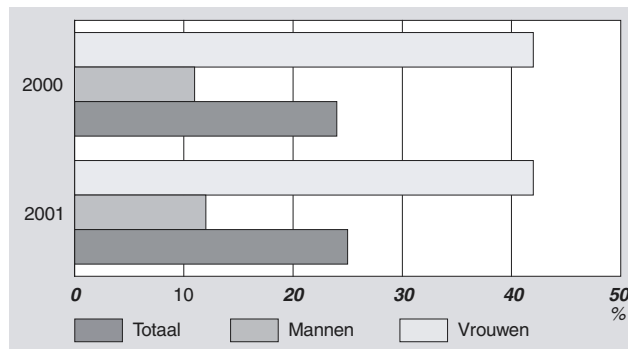
Sinds 1 januari 1991 is de Wet op het ouderschapsverlof van kracht. Per 1 juli 1997 is de verlofregeling versoepeld. De wet geeft aan werknemers met een kind tot acht jaar de mogelijkheid om onbetaald ouderschapsverlof op te nemen. De totale omvang van het verlof is gelijk aan dertien maal de contractuele wekelijkse arbeidsduur (de totale arbeidsduur over drie maanden). In CAO-onderhandelingen maar ook tussen individuele werkgevers en werknemers kunnen nadere afspraken worden gemaakt. De hoofdregel is dat het ouderschapsverlof wordt opgenomen voor maximaal de helft van de arbeidsduur per week gedurende een aaneengesloten periode van zes maanden. Afwijking van de hoofdregel is mogelijk als werkgever en werknemer het hierover eens zijn. De bekendste afwijkende regeling is de betaalde ouderschapsverlofregeling voor ambtenaren.

2. Vrouwen vaker en minder gespreid ouderschapsverlof dan mannen

Vrouwen maken vaker gebruik van de ouderschapsverlofregeling dan mannen. In 2001 heeft 42 procent van de rechthebbende vrouwen het verlof opgenomen, bij de mannen was dit 12 procent. Het ging hier om respectievelijk 39 duizend en 16 duizend werknemers. Ook in 2000 maakten vrouwen drie en een half keer zo vaak gebruik van de regeling dan mannen.

De gemiddelde duur van het ouderschapsverlof was in 2001 negen maanden. Werknemers hadden in deze periode gemiddeld twaalf uur per week ouderschapsverlof. Vrouwen namen het verlof op in een kortere periode, maar met meer uren per week dan mannen. Het ouderschapsverlof van vrouwen duurde gemiddeld acht maanden, waarin zij dertien uur per week minder werkten. Mannen daarentegen spreidden het verlof uit over een periode van gemiddeld elf maanden met acht uur verlof per week.

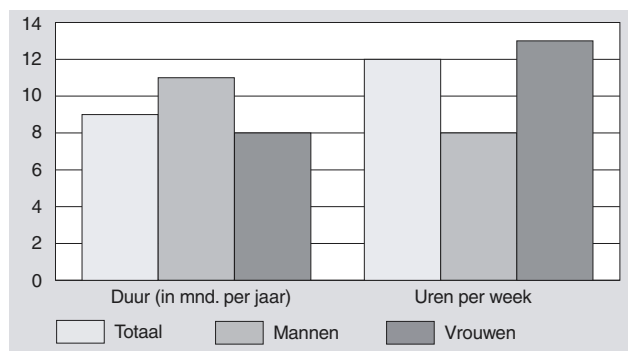
1. Aandeel werknemers dat gebruik maakt van de ouderschapsverlofregeling naar geslacht, 2000–2001

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Vrouwen werken gemiddeld minder uren dan mannen. Moeders hebben daardoor een groter deel van hun arbeidstijd ingeruild voor de verzorging van hun kind. Moeders werkten in hun verlofperiode gemiddeld voor de helft van hun normale arbeidstijd, terwijl vaders driekwart van de tijd bleven werken.

2. Werknemers met ouderschapsverlof naar duur verlof, aantal uren verlof en geslacht, 2001

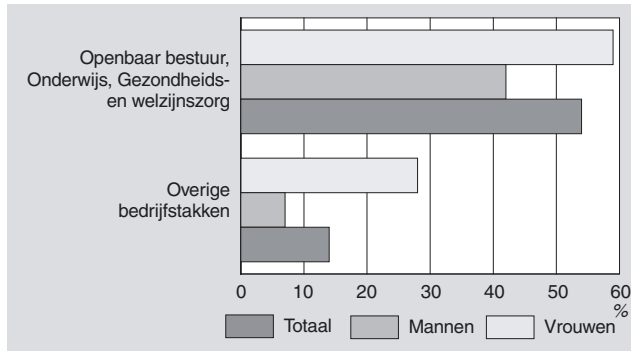
Bron: Enquête beroepsbevolking.

3. Verlof vooral bij ambtenaren

De ouderschapsverlofregeling wordt vooral door ambtenaren benut. In 2001 heeft ruim de helft van de werknemers in het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheids- en welzijnszorg die recht hadden op ouderschapsverlof ook daadwerkelijk verlof opgenomen. Van de ouders die in andere sectoren werkten, nam 14 procent ouderschapsverlof op.

Ook bij de ambtenaren maken vrouwen vaker gebruik van de ouderschapsverlofregeling dan mannen. De verschillen zijn echter beduidend minder groot dan in de overige sectoren. In 2001 heeft 59 procent van de vrouwelijke ambtenaren gebruik gemaakt van de regeling en 42 procent van de mannelijke ambtenaren. Dit is bijna anderhalf keer zo veel. In de overige sectoren namen vrouwen vier keer zo vaak ouderschapsverlof op dan mannen: 28 procent van de vrouwen en 7 procent van de mannen.

3. Aandeel werknemers dat gebruik maakt van de ouderschapsverlofregeling naar bedrijfstak en geslacht, 2001

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Afspraken in hun CAO's voor gehele of gedeeltelijke doorbetaling van het ouderschapsverlof, maakt de regeling onder ambtenaren populair. Dit in tegenstelling tot andere sectoren waar doorbetaling niet centraal geregeld is. Van de ouders, werkzaam in het openbaar bestuur, het onderwijs of de gezondheids- en welzijnszorg, krijgt ruim de helft geheel of gedeeltelijk doorbetaald. Van de ouders die in de andere bedrijfstakken werken, is dat een van de drie.

4. Technische toelichting

Alle gegevens zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking (EBB). Sinds oktober 1999 is een herontwerp ingevoerd. De belangrijkste verandering is dat de EBB van een eenmalige enquête bij de respondent thuis, is overgegaan naar een roterend panelonderzoek.

In de jaren 1992 tot en met 1999 was het niet mogelijk om het aandeel ouderschapsverlofgebruikers per jaar te publiceren en waren de uitkomsten driejaarsgemiddelden. De vraagstelling is aangepast om hiervoor een oplossing te bieden. Daarnaast is ook de wetwijziging van 1997 doorgevoerd.

Bovenstaande veranderingen zorgen voor een trendbreuk in de cijfers. Tot en met 1999 werd het aantal rechthebbenden benaderd door werkenden met een kind van nul jaar (nieuwe instroom). Vanaf 2000 wordt het aantal rechthebbenden vastgesteld door subgroepen te nemen van werkenden met kinderen van 0 tot 8 jaar. Het aantal gebruikers van ouderschapsverlof werd tot en met 1999 geschat door een correctie uit te voeren op het aantal mensen dat op enquêtedatum ouderschapsverlof had. Vanaf 2000 is het aantal gebruikers direct uit de vragenlijst af te leiden. De gepubliceerde cijfers tot en met 1999 kunnen dus niet vergeleken worden met de cijfers over 2000 en 2001. Correctie van deze trendbreuk is niet mogelijk. Vandaar dat er gekozen is voor het opbouwen van een nieuwe tijdreeks ingaande 2000.

Gebruikers ouderschapsverlof

Aantal werknemers dat in het jaar voorafgaand aan de enquête ouderschapsverlof heeft opgenomen.

Gebruik ouderschapsverlof

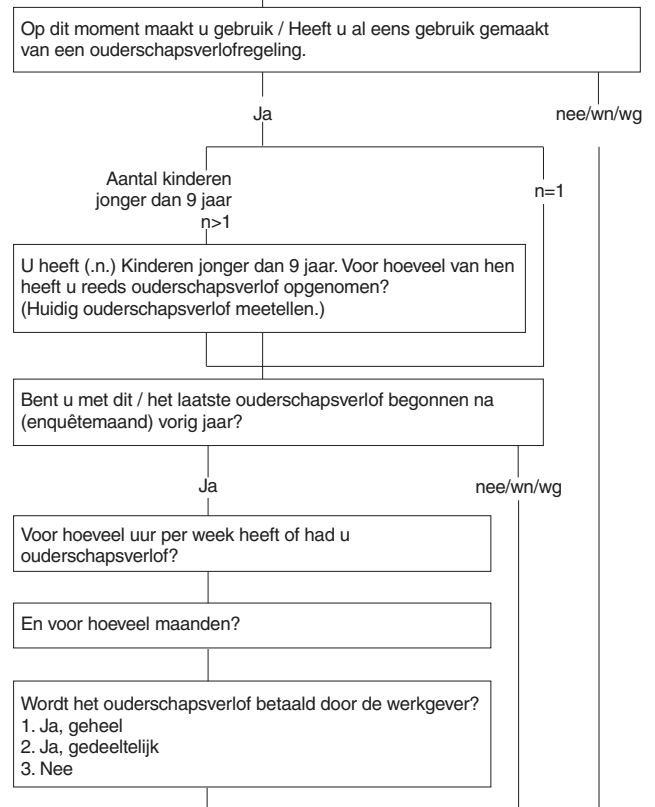
Percentage gebruikers ouderschapsverlof ten opzichte van de rechthebbenden ouderschapsverlof.

Duur ouderschapsverlof

Gemiddelde duur van het opgenomen ouderschapsverlof in maanden.

4. Vraagstelling ouderschapsverlof of Enquête beroepsbevolking, 2001

Werknemers die 12 uur of meer per week werken én kind in het huishouden jonger dan 9 jaar

Rechthebbenden ouderschapsverlof

Aantal werknemers dat ouderschapsverlof kon opnemen en van wie verwacht kon worden dat ze het in dat jaar ook zouden doen. Iemand die recht heeft op ouderschapsverlof heeft acht jaar de tijd om gebruik te maken van de regeling. Daardoor zal alleen een deel van de rechthebbenden die van plan zijn om ouderschapsverlof op te nemen dat doen in het jaar waarover gepubliceerd wordt. In de praktijk wordt de opname van ouderschapsverlof niet gelijkmatig verdeeld over die acht jaar. De kans dat iemand ouderschapsverlof in een bepaald jaar zal opnemen, is afhankelijk van de leeftijd van het kind voor wie dit verlof wordt opgenomen. Hoe ouder het kind, hoe kleiner de kans is dat nog van de ouderschapsverlofregeling gebruik gemaakt zal worden. Daarnaast is de verdeling van de leeftijd van het jongste kind bij de opname van ouderschapsverlof door mannen en vrouwen verschillend. Vrouwen nemen namelijk vaker dan mannen het ouderschapsverlof op in het eerste levensjaar van het kind.

Uren ouderschapsverlof per week

Gemiddeld aantal uren opgenomen ouderschapsverlof per week.

Arbeidsduur per week

Gemiddelde arbeidsduur van de gebruikers van ouderschapsverlof in uren per week, inclusief de ouderschapsverlofuren.

Betaald ouderschapsverlof

Aantal werknemers dat zijn ouderschapsverlof geheel of gedeeltelijk betaald heeft gekregen.

Tabel 1
Werknemers van 15–64 jaar naar ouderschapsverlof, bedrijfstak en geslacht, 2000–2001

	Eenheid	Totaal ²⁾			Openbaar bestuur, Onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg			Overige bedrijfstakken		
		totaal	vrouwen	mannen	totaal	vrouwen	mannen	totaal	vrouwen	mannen
Werknemers die recht hebben op ouderschapsverlof ¹⁾	<i>x 1 000</i>									
2000		229	94	134	64	43	20	163	50	112
2001		225	93	132	62	42	20	161	50	111
Werknemers die ouderschapsverlof hebben opgenomen	<i>x 1 000</i>									
2000		55	39	15	29	22	7	26	18	8
2001		55	39	16	33	25	8	22	14	8
Aandeel werknemers die ouderschapsverlof hebben opgenomen	%									
2000		24	42	11	45	50	34	16	35	7
2001		25	42	12	54	59	42	14	28	7
Gemiddelde duur ouderschapsverlof	<i>maanden</i>									
2000		8	7	9	8	8	11	7	7	8
2001		9	8	11	9	8	11	9	8	10
Gemiddeld aantal uren ouderschapsverlof per week	<i>uren</i>									
2000		13	14	9	1	12	8	14	16	10
2001		12	13	8	1	12	8	13	16	8
Gemiddelde arbeidsduur verlofgangers per week (incl. verlofuren)	<i>uren</i>									
2000		29	26	36	27	25	35	30	27	37
2001		29	26	36	28	26	36	30	26	37

¹⁾ Werknemers met werk van 12 uur of meer per week en kind(eren) van 0–8 jaar.

²⁾ Inclusief bedrijfstak onbekend.

Bron: CBS-Enquête Beroepsbevolking.

Tabel 2
Werknemers van 15–64 jaar naar betaling ouderschapsverlof en bedrijfstak, 2000–2001

	Eenheid	Totaal ¹⁾	Openbaar bestuur, Onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg	Overige bedrijfstakken
	<i>x 1 000</i>			
Totaal				
2000		54	28	25
2001		55	33	22
Geheel of gedeeltelijk betaald ouderschapsverlof				
2000		25	16	9
2001		25	17	7
Onbetaald ouderschapsverlof				
2000		29	13	16
2001		30	16	14
	%			
Totaal				
2000		100	100	100
2001		100	100	100
Geheel of gedeeltelijk betaald ouderschapsverlof				
2000		47	55	37
2001		45	53	33
Onbetaald ouderschapsverlof				
2000		53	45	63
2001		55	47	67

¹⁾ Exclusief bedrijfstak onbekend.

Bron: CBS-Enquête Beroepsbevolking.

2. Tabellen

Cijfers in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle tabellen die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en ga met de muis op 'cijfers' staan en kies in het menu dat verschijnt 'StatLine' aan de linkerzijde. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). De eerste is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detaillering en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel thema's als publicaties. De publicatie 'Arbeidsomstandigheden; bedrijfsklassen' is aangeklikt. In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: de arbeidsomstandigheden naar een aantal kenmerken van het werk. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: de onderwerpen, de bedrijfsklassen, de positie in de beroepsbevolking en het jaar waarop de

gegevens betrekking hebben. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

Er zijn een groot aantal StatLinepublicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over beroepsbevolking en werkloosheid, arbeidsomstandigheden, banen en werkzame personen, verdiende lonen en cao-lonen, vacatures en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim.

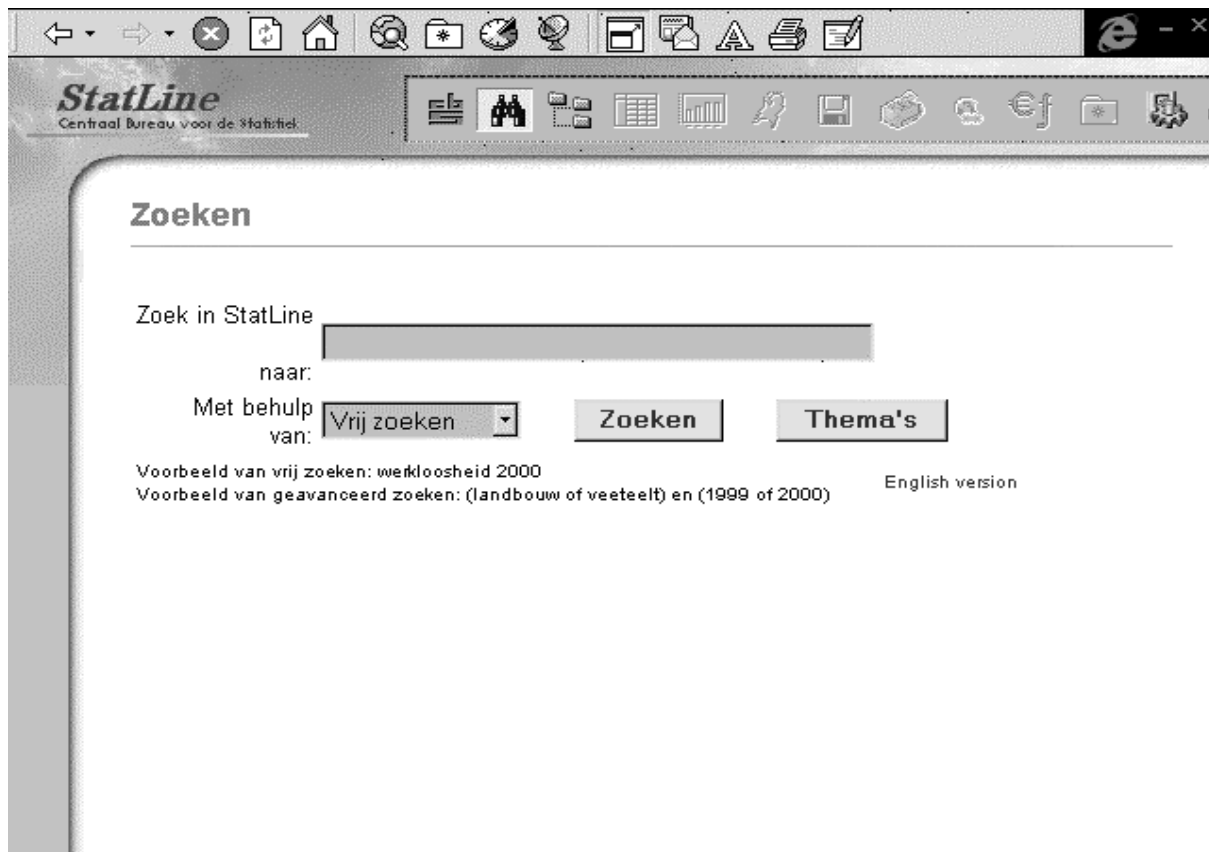
Cijfers over een langere periode zijn te vinden in 'Historie arbeid', 'Historie huishoudens en personen' en 'Historie sociale zekerheid'. Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

Binnenkort

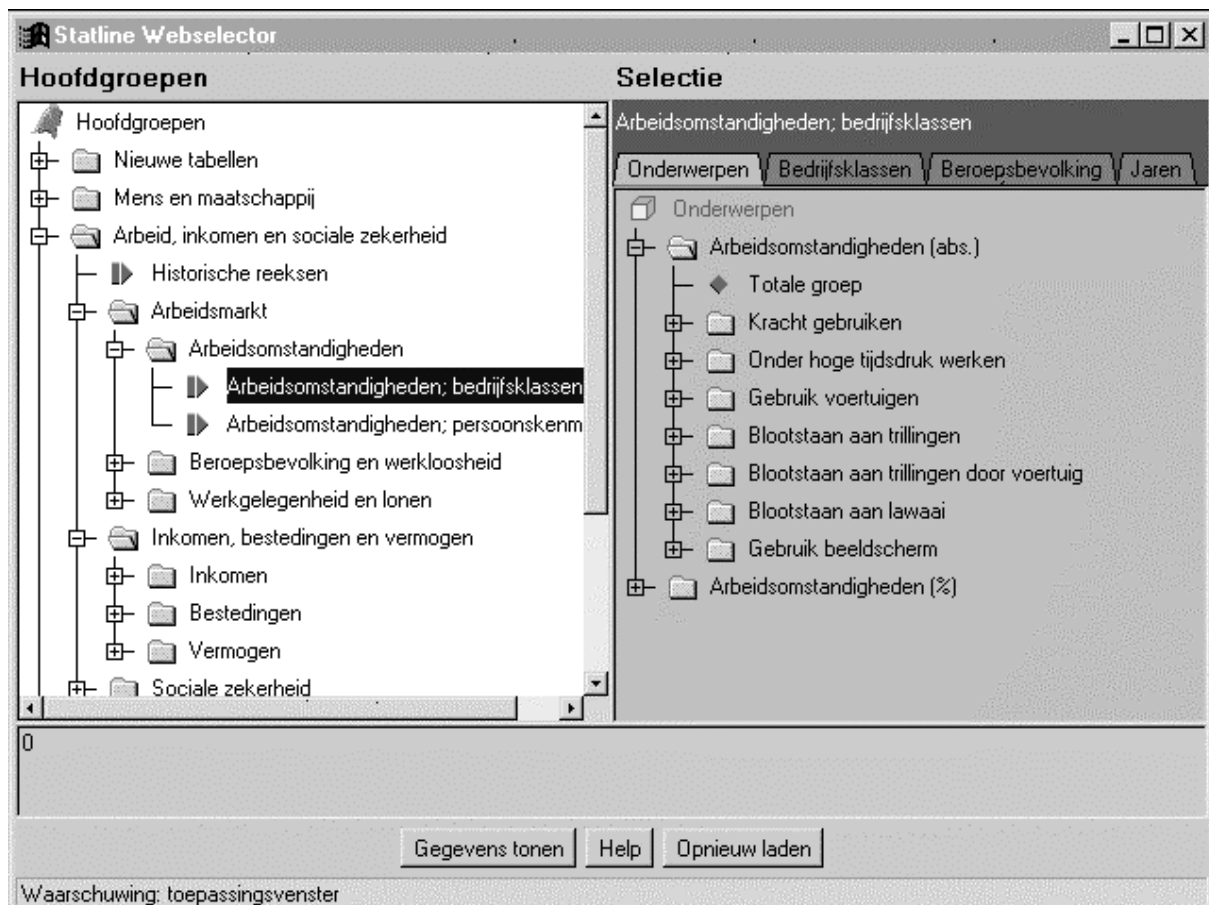
Hoewel het overgrote deel van de sociaal-economische cijfers van het CBS al op StatLine is te vinden, wordt nog gewerkt aan nieuwe StatLinepublicaties. Deze zullen in de loop van het jaar via StatLine beschikbaar komen. Onder het mapje 'Nieuwe tabellen' kunt u zien welke publicaties recent op StatLine beschikbaar zijn gekomen.

Met de uitbreiding van de elektronische publicaties in StatLine zullen de jaarcijfers in de Sociaal-economische Maandstatistiek beperkt worden. In de toekomst zult u in de Sociaal-economische Maandstatistiek steeds meer kleine tabellen aantreffen met daarin alleen de belangrijkste cijfers. Voor meer gedetailleerde cijfers – bijvoorbeeld naar bedrijfstak – wordt verwezen naar StatLine. In de Sociaal-economische Maandstatistiek zullen we u op de hoogte houden van nieuwe StatLine publicaties met sociaal-economische cijfers.

Figuur 1

Figuur 2

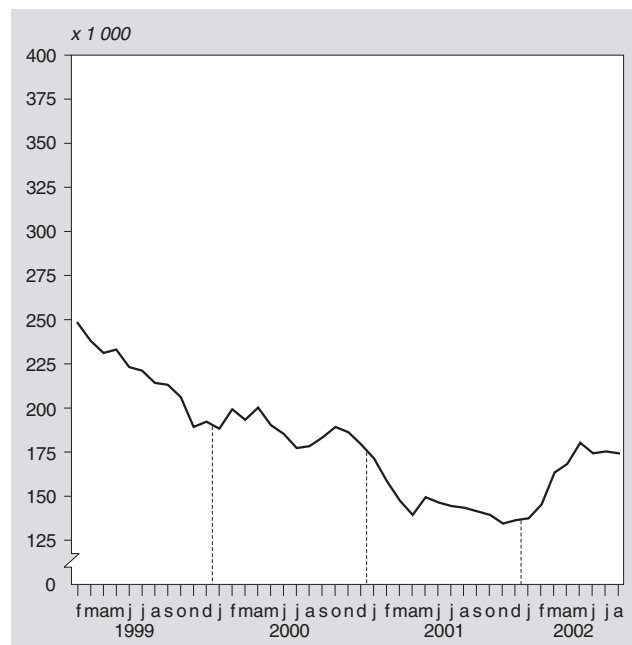
2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	1998	1999	2000	2001	2001			2002		
						2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾											
Werkzame personen	1 000	7 743	7 946	8 123*	8 277*
Werknemers	1 000	6 559	6 798	6 968*	7 125*
Zelfstandigen	1 000	1 184	1 148	1 155*	1 152*
Banen van werknemers	1 000	6 881	7 113	7 284*	7 450*	7 443*	7 492*	7 498*	7 477*	7 521*	.
Landbouw en visserij	1 000	114	120	118*	121*	123*	128*	124*	114*	125*	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 483	1 509	1 528*	1 538*	1 537*	1 547*	1 545*	1 519*	1 522*	.
Commerciële dienstverlening	1 000	3 194	3 356	3 470*	3 546*	3 546*	3 562*	3 554*	3 546*	3 551*	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 088	2 128	2 168*	2 245*	2 236*	2 255*	2 275*	2 298*	2 323*	.
Mannen	1 000	3 959	4 056	4 118*	4 175*	4 180*	4 195*	4 184*	4 168*	4 200*	.
Vrouwen	1 000	2 922	3 056	3 166*	3 275*	3 262*	3 297*	3 314*	3 308*	3 321*	.
Voltijd	1 000	4 004	4 094	4 134*	4 207*
Deeltijd	1 000	2 877	3 019	3 150*	3 243*
Vast	1 000	6 095	6 336	6 528*	6 694*
Flexibel	1 000	786	776	756*	756*
Vacatures	1 000	134	171	203	197	218	171	164	178	162	.
Landbouw en visserij	1 000	2	3	3	3	3	3	3	5	4	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	28	37	47	41	46	35	34	35	32	.
Commerciële dienstverlening	1 000	74	94	110	106	119	88	82	90	82	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	31	37	42	47	51	45	45	48	44	.
2. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	1 000	6 957	7 097	7 187	7 311*
Mannen	1 000	4 196	4 242	4 288	4 321*
Vrouwen	1 000	2 761	2 856	2 898	2 990*
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 609	6 805	6 917	7 064*
Mannen	1 000	4 047	4 121	4 174	4 215*
Vrouwen	1 000	2 562	2 684	2 743	2 848*
Werkloze beroepsbevolking ²⁾	1 000	348	292	270	248*
Mannen	1 000	149	121	114	106*
Vrouwen	1 000	199	172	156	142*
Geregistreerde werkloosheid	1 000	287	221	188	146	132	141	135	161	164	172
Mannen	1 000	155	115	98	77	72	72	67	82	87	94
Vrouwen	1 000	132	106	90	69	61	69	69	79	77	77
Geregistreerde werkloosheid	%	4,1	3,1	2,6	2,0*	1,8*	1,9*	1,9*	2,2*	2,2*	2,3*
Mannen	%	3,7	2,7	2,3	1,8*	1,7*	1,7*	1,5*	1,9*	2,0*	2,2*
Vrouwen	%	4,8	3,7	3,1	2,3*	2,0*	2,3*	2,3*	2,6*	2,6*	2,6*

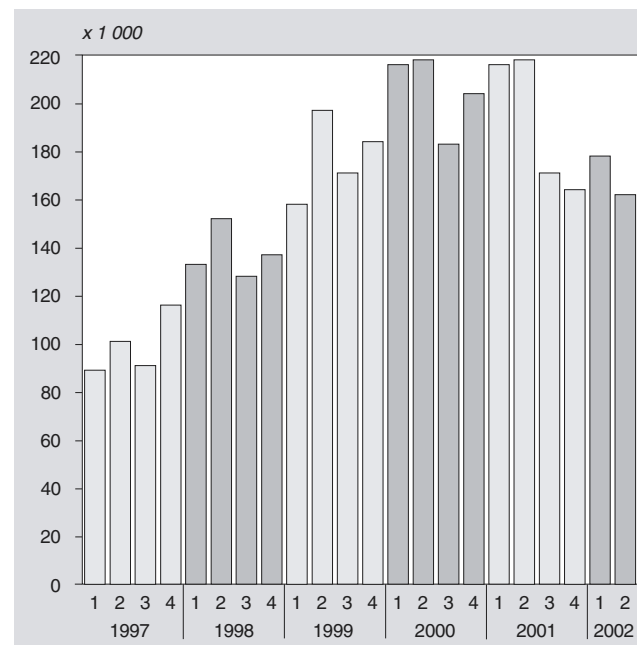
¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

²⁾ Vóór oktober 1999 in SEM voorlopige cijfers betreffende 1998 gepubliceerd.

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelde; onder middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	1999	2000	2001	2001			2002		
					2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen										
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	128,0	132,2	138,5	137,5	139,7	140,2	141,6*	142,6*	144,4
Particuliere bedrijven	1990=100	128,6	132,8	139,2	138,2	140,5	140,8	142,1*	143,1*	144,7
Gesubsidieerde sector	1990=100	126,8	131,3	138,2	136,5	139,7	139,7	141,6*	142,1*	145,4
Overheid	1990=100	126,5	130,4	136,3	135,5	136,8	138,0	139,7*	141,3*	142,6
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 814	1 797	1 800	1 804	1 804	1 801	1 781	1 786	1 787
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	75,8	9,4	45,1	9,9	18,9
4. Lonen en loonkosten										
Verdiende lonen per maand van Voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 277*	2 369*
Minimumloon per maand	euro	.	.	.	1 154,46	1 180,42	1 180,42	1 206,60	1 206,60	.
Aantal minimumloners	1 000	295,6	284,6
Loonkosten per uur in industrie en (bouw) nijverheid	euro	24,27	25,11*	26,37*	26,26*	26,7*	26,81*	27,06*	27,41*	.
5. Inkomen, vermogen en consumptie										
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	23,4*
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	1,3*
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	93,0
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro	23,2
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	4,0*	2,7*	0,2*	0,3*	0,4*	0,5*	0,4*	0,1*	.
Consumentenvertrouwen ⁷⁾	%	14	25	-1	-1	-4	-9	-5	-17	.
Consumentenprijsindex										
Alle huishoudens	1995=100	108,6	111,4	116,4*	116,4	117,0	117,6	119,0	120,5*	.
Werknemers laag	1995=100	108,4	111,1	116,2*	116,2	116,8	117,4	118,7	120,1*	.
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	105,8	108,2	113,8*	114,0	114,3	115,0	116,9	118,5*	.
6. Sociale zekerheid										
WW ⁸⁾	1 000	249	204	176	172	164	166	180	179	.
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	363	335	322	326	323	322	.	.	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	915	942	970	973	973	981	985	.	.
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	6,0	6,1	6,1	6,0	5,7	6,1	6,5	.	.

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens voor het tweede kwartaal van 2001 zijn exclusief de acties in verband met de CAO Ziekenhuizen. Ter voorkoming van onthulling van herkenbare afzonderlijke bedrijven zijn de gegevens van het derde en vierde kwartaal 2001 samengevoegd.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen.

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht

⁶⁾ Consumptie door huishoudens incl. Instellingen Zonder Winstoogmerk werkzaam ten behoeve van huishoudens (binnenlands). Het betreft hier mutaties t.o.v. de overeenkomstige periode voorgaand jaar.

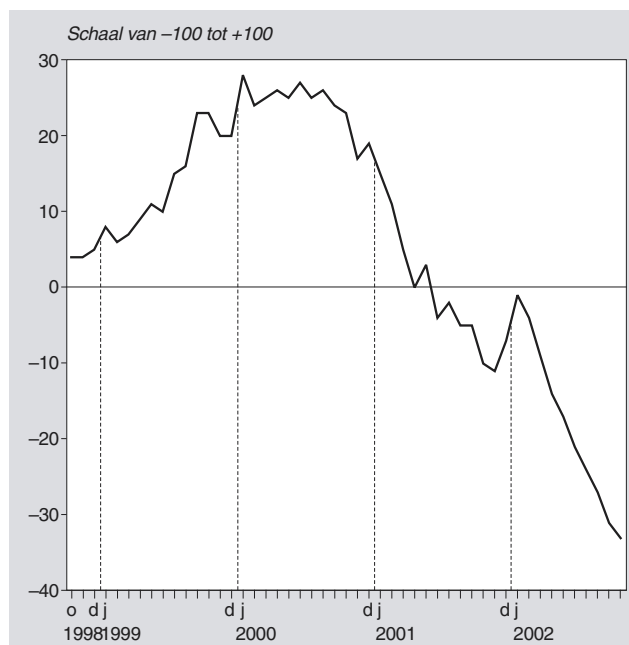
⁷⁾ Gemiddeld saldo van positieve en negatieve antwoorden. Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

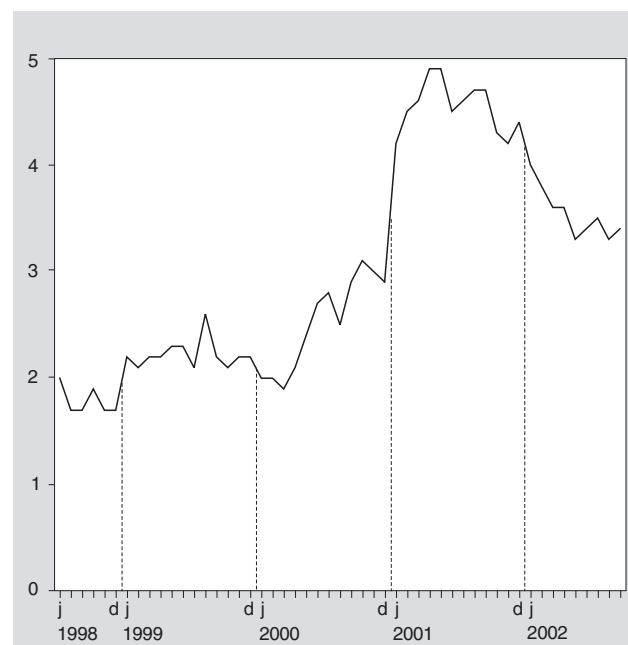
⁹⁾ In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Incl. verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering consumentenprijsindex-alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand voorgaand jaar (1995=100)

2.1 Banen en arbeidsvolume

Tabel 2.1.1
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*		2001*				2002*	
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
	<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 329	7 349	7 369	7 443	7 492	7 498	7 477	7 521
Landbouw en visserij	124	122	110	123	128	124	114	125
Delfstoffenwinning	9	8	9	8	8	8	9	9
Industrie	1 053	1 055	1 053	1 056	1 056	1 054	1 045	1 039
Energie en water	37	37	37	36	36	36	36	37
Bouwnijverheid	438	439	425	436	447	447	430	438
Handel, horeca en reparatie	1 526	1 533	1 549	1 559	1 559	1 560	1 570	1 572
Vervoer en communicatie	458	459	459	463	470	469	465	463
Financiële en zakelijke diensten	1 511	1 507	1 513	1 524	1 534	1 525	1 511	1 516
Overheid	903	910	924	930	930	939	952	960
Zorg en overige diensten	1 271	1 279	1 290	1 306	1 325	1 336	1 346	1 363
Mannen	4 143	4 137	4 141	4 180	4 195	4 184	4 168	4 200
Landbouw en visserij	86	82	77	86	88	85	79	86
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	803	805	798	797	799	800	791	787
Energie en water	30	30	30	30	29	29	29	29
Bouwnijverheid	402	401	387	399	407	406	392	402
Handel, horeca en reparatie	807	804	818	825	824	818	829	834
Vervoer en communicatie	325	327	327	329	333	334	330	329
Financiële en zakelijke diensten	836	836	840	846	848	843	836	845
Overheid	516	514	518	520	521	523	526	530
Zorg en overige diensten	331	331	340	341	338	338	348	352
Vrouwen	3 186	3 212	3 228	3 262	3 297	3 314	3 308	3 321
Landbouw en visserij	39	39	33	37	40	39	34	39
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	2
Industrie	250	250	255	259	256	255	253	252
Energie en water	7	7	7	7	7	7	7	7
Bouwnijverheid	35	37	38	38	39	40	38	37
Handel, horeca en reparatie	719	729	732	734	735	741	741	739
Vervoer en communicatie	132	132	133	134	136	135	134	134
Financiële en zakelijke diensten	675	671	673	678	686	682	674	670
Overheid	387	396	406	409	409	416	426	430
Zorg en overige diensten	940	948	950	965	987	997	998	1 012
	<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>							
Totaal	2,4	2,4	2,6	2,3	2,2	2,0	1,5	1,1
Landbouw en visserij	-1,5	-1,0	2,6	3,0	2,6	2,4	2,9	1,2
Delfstoffenwinning	-1,9	-2,7	-3,7	-5,6	-3,6	-1,5	0,1	2,1
Industrie	0,9	0,7	0,5	0,2	0,2	-0,1	-0,8	-1,6
Energie en water	-3,7	-3,9	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-0,9	0,1
Bouwnijverheid	2,5	2,6	2,6	2,3	2,1	1,8	1,2	0,4
Handel, horeca en reparatie	3,3	2,8	3,2	2,6	2,2	1,7	1,4	0,9
Vervoer en communicatie	5,0	4,2	3,7	3,0	2,6	2,2	1,1	0,0
Financiële en zakelijke diensten	3,1	3,1	2,6	1,8	1,5	1,2	-0,1	-0,6
Overheid	1,6	1,7	2,1	2,8	3,0	3,2	3,0	3,2
Zorg en overige diensten	2,2	2,6	3,7	3,9	4,2	4,4	4,3	4,4
Mannen	1,6	1,3	1,7	1,4	1,3	1,1	0,7	0,5
Landbouw en visserij	-0,1	-1,3	3,2	4,2	2,7	3,2	2,4	0,0
Delfstoffenwinning	-1,6	-1,8	-3,6	-6,3	-4,9	-2,8	-0,6	1,8
Industrie	0,1	0,1	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,3
Energie en water	-4,0	-4,4	-3,5	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,3
Bouwnijverheid	1,8	2,1	2,0	1,3	1,3	1,3	1,3	0,8
Handel, horeca en reparatie	2,3	1,7	2,8	2,2	2,1	1,8	1,4	1,1
Vervoer en communicatie	3,3	3,0	3,0	2,5	2,4	2,1	1,1	0,1
Financiële en zakelijke diensten	2,9	3,1	2,6	1,9	1,5	0,9	-0,4	-0,2
Overheid	0,5	-0,1	0,4	1,0	1,0	1,8	1,6	1,8
Zorg en overige diensten	0,5	-0,6	1,4	3,0	2,0	2,2	2,3	3,1
Vrouwen	3,6	3,8	3,7	3,5	3,5	3,2	2,5	1,8
Landbouw en visserij	-4,4	-0,5	1,2	0,3	2,4	0,6	4,2	4,0
Delfstoffenwinning	-3,4	-7,6	-4,5	-2,3	3,4	6,2	4,0	3,4
Industrie	3,4	3,0	2,2	2,8	2,5	1,6	-0,8	-2,7
Energie en water	-2,1	-1,9	-3,4	-3,0	-2,5	-1,7	1,8	6,3
Bouwnijverheid	11,3	8,9	9,3	15,2	11,1	7,8	0,9	-2,9
Handel, horeca en reparatie	4,5	4,2	3,5	3,0	2,2	1,7	1,3	0,6
Vervoer en communicatie	9,2	7,3	5,6	4,4	3,2	2,3	1,1	-0,3
Financiële en zakelijke diensten	3,4	3,0	2,7	1,7	1,5	1,6	0,2	-1,1
Overheid	3,1	4,1	4,2	5,3	5,8	5,0	4,9	5,0
Zorg en overige diensten	2,8	3,7	4,6	4,2	5,0	5,2	5,0	4,8

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*		2001*				2002*	
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 691	5 685	5 733	5 798	5 814	5 800	5 813	5 844
Landbouw en visserij	91	87	81	91	93	90	84	92
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	932	933	935	935	934	932	927	919
Energie en water	34	34	34	34	33	33	33	34
Bouwnijverheid	415	415	401	413	422	422	406	415
Handel, horeca en reparatie	1 075	1 068	1 093	1 108	1 100	1 090	1 109	1 116
Vervoer en communicatie	384	385	385	386	393	394	389	386
Financiële en zakelijke diensten	1 184	1 180	1 194	1 207	1 206	1 197	1 195	1 199
Overheid	729	734	746	751	751	758	768	774
Zorg en overige diensten	839	840	856	865	873	877	893	900
Mannen	3 667	3 654	3 669	3 707	3 713	3 698	3 695	3 720
Landbouw en visserij	69	67	63	70	71	69	64	70
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	753	753	751	748	749	748	745	738
Energie en water	29	29	29	29	28	28	28	28
Bouwnijverheid	392	391	377	388	397	395	382	391
Handel, horeca en reparatie	654	647	663	672	667	659	672	677
Vervoer en communicatie	293	295	294	295	300	301	297	296
Financiële en zakelijke diensten	732	730	738	747	745	740	738	746
Overheid	468	467	471	473	473	475	478	482
Zorg en overige diensten	270	271	277	277	275	276	284	285
Vrouwen	2 024	2 030	2 064	2 091	2 101	2 102	2 119	2 124
Landbouw en visserij	21	21	18	21	22	21	19	22
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	180	180	184	187	185	184	183	181
Energie en water	5	5	5	5	5	5	5	5
Bouwnijverheid	23	24	25	25	26	26	25	24
Handel, horeca en reparatie	421	421	431	436	433	431	437	439
Vervoer en communicatie	91	91	91	91	94	93	92	91
Financiële en zakelijke diensten	453	450	456	459	461	458	457	453
Overheid	261	267	275	278	278	283	290	292
Zorg en overige diensten	568	569	578	588	597	601	609	615
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,1	1,8	2,1	2,3	2,2	2,0	1,4	0,8
Landbouw en visserij	-1,0	-2,4	0,8	3,7	2,9	3,0	3,1	1,1
Delfstoffenwinning	-0,2	-1,2	-3,4	-5,8	-3,8	-1,7	0,1	2,0
Industrie	0,4	0,4	0,6	0,1	0,1	-0,1	-0,8	-1,7
Energie en water	-4,3	-4,4	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,1	0,1
Bouwnijverheid	2,1	2,2	2,3	2,0	1,8	1,7	1,2	0,4
Handel, horeca en reparatie	2,7	1,8	2,2	2,6	2,3	2,0	1,4	0,8
Vervoer en communicatie	4,7	4,4	3,8	2,8	2,5	2,2	1,2	0,0
Financiële en zakelijke diensten	2,8	2,4	2,0	2,1	1,9	1,5	0,1	-0,6
Overheid	1,3	1,5	2,1	2,9	3,0	3,2	2,9	3,0
Zorg en overige diensten	2,7	2,5	3,2	4,0	4,0	4,4	4,4	4,0
Mannen	1,3	0,9	1,3	1,4	1,3	1,2	0,7	0,3
Landbouw en visserij	-0,4	-1,8	2,3	4,6	2,9	3,6	2,6	0,0
Delfstoffenwinning	-0,7	-1,6	-3,4	-6,3	-4,9	-2,8	-0,5	2,1
Industrie	-0,2	-0,2	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,4
Energie en water	-4,5	-4,7	-3,6	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,4
Bouwnijverheid	1,7	1,9	1,8	1,2	1,3	1,3	1,3	0,7
Handel, horeca en reparatie	2,0	0,9	1,8	2,1	2,1	1,8	1,3	0,8
Vervoer en communicatie	3,4	3,5	3,2	2,4	2,3	2,1	1,2	0,0
Financiële en zakelijke diensten	2,4	2,1	1,8	2,2	1,9	1,3	0,0	-0,2
Overheid	0,3	-0,3	0,5	1,1	1,0	1,7	1,6	1,8
Zorg en overige diensten	0,8	0,7	1,7	2,9	1,9	2,1	2,3	2,7
Vrouwen	3,7	3,5	3,5	3,8	3,8	3,5	2,6	1,6
Landbouw en visserij	-2,7	-4,3	-3,9	0,6	3,1	1,2	4,8	4,7
Delfstoffenwinning	3,6	2,3	-3,4	-2,7	3,2	5,9	4,2	1,3
Industrie	2,9	3,0	2,8	3,0	2,7	1,8	-0,7	-3,1
Energie en water	-3,2	-2,6	-3,2	-3,0	-2,6	-1,8	1,8	8,7
Bouwnijverheid	9,6	7,9	9,5	16,4	11,7	8,3	0,9	-3,9
Handel, horeca en reparatie	3,8	3,2	2,8	3,3	2,7	2,3	1,5	0,8
Vervoer en communicatie	9,1	7,4	5,8	3,9	3,1	2,3	1,3	-0,2
Financiële en zakelijke diensten	3,4	3,0	2,4	1,9	1,9	1,7	0,2	-1,4
Overheid	3,3	4,7	5,1	6,2	6,5	5,7	5,3	5,0
Zorg en overige diensten	3,6	3,4	4,0	4,5	5,1	5,5	5,3	4,6

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI-code	2000		2001				2002		Jaarmutatie 2001-2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	
		<i>x 1 000</i>								
Totaal		183,4	204,2	215,6	218,1	170,7	163,9	177,8	162,0	-56,1
w.v.										
Particuliere bedrijven ¹⁾		169,4	188,8	200,6	201,7	156,1	147,8	162,8	146,0	-55,6
Overheid		14,0	15,4	15,0	16,4	14,7	16,0	15,1	15,9	-0,5
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	2,8	3,8	4,4	3,4	2,7	2,6	4,6	4,0	0,6
Industrie en bouwnijverheid	10-45	42,7	43,8	45,2	45,5	35,0	33,8	35,1	31,6	-13,9
Commerciële dienstverlening	50-74	98,6	112,0	118,7	118,6	88,1	82,0	90,0	82,3	-36,3
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	39,3	44,6	47,4	50,6	44,9	45,5	48,1	44,1	-6,5
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,1
Industrie	15-37	25,3	26,4	24,5	24,8	20,0	18,5	18,4	16,8	-8,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	-0,1
Bouwnijverheid	45	16,8	16,7	19,8	20,1	14,5	14,6	15,8	14,2	-5,9
Handel	50-52	31,3	35,3	35,3	35,9	26,6	25,9	29,9	27,7	-8,2
Horeca	55	7,1	7,5	9,3	9,5	8,4	7,4	9,0	9,9	0,4
Vervoer en communicatie	60-64	12,7	12,2	11,4	10,7	8,1	7,0	8,2	7,8	-2,9
w.o. post en telecommunicatie	64	3,1	2,7	2,8	2,1	1,3	1,3	1,2	0,9	-1,2
Financiële instellingen	65-67	5,8	8,0	8,2	7,5	5,9	7,5	6,0	4,8	-2,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	41,8	49,1	54,4	54,9	39,2	34,2	36,9	32,0	-22,9
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6,8	8,3	10,7	8,4	6,1	5	4,1	3,3	-5,0
Openbaar bestuur	75	8,7	9,4	9,8	9,6	9,0	10,0	9,9	9,0	-0,6
Onderwijs	80	5,5	6,1	5,7	7,0	6,3	6,1	4,3	5,8	-1,1
Gezondheids- en welzijnzorg	85	18,6	20,6	22,8	23,8	22,2	21,5	24,0	20,9	-2,9
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	6,5	8,5	9,1	10,3	7,5	7,9	10,0	8,4	-1,9
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		39,7	49,5	54,4	61,1	45,7	44,1	54,0	47,6	-13,5
Bedrijven met 10-99 werknemers		59,9	63,1	65,0	69,6	52,4	50,4	55,5	51,3	-18,3
Bedrijven met 100 werknemers en meer		83,8	91,6	96,2	87,4	72,7	69,4	68,3	63,0	-24,3

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI-code	2000		2001				2002		Jaarmutatie 2001-2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	
<i>x 1 000</i>										
Totaal		230	254	270	273	209	194	213	200	-73
W.v.										
Particuliere bedrijven ²⁾		208	237	252	252	189	176	196	182	-70
Overheid		22	17	18	20	20	17	17	18	-2
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	8	6	6	4	4	3	6	4	1
Industrie en bouwnijverheid	10-45	38	42	49	42	33	30	35	31	-12
Commerciële dienstverlening	50-74	126	149	152	160	114	107	115	111	-49
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	59	57	62	67	58	54	57	54	-13
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	23	27	27	27	20	18	19	17	-10
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	0	1	0	0	0
Bouwnijverheid	45	14	14	22	15	12	11	15	13	-2
Handel	50-52	51	61	55	52	45	44	43	40	-11
Horeca	55	13	11	17	23	16	11	15	19	-5
Vervoer en communicatie	60-64	16	15	14	15	10	9	12	12	-3
w.o. post en telecommunicatie	64	4	4	3	3	2	2	2	1	-2
Financiële instellingen	65-67	6	10	9	7	7	8	5	5	-2
Zakelijke dienstverlening	70-74	39	52	56	63	37	34	40	35	-28
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	5	7	9	6	5	4	3	3	-3
Openbaar bestuur	75	7	7	9	9	7	9	8	7	-3
Onderwijs	80	15	10	9	11	14	8	8	10	-1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	28	32	32	27	27	30	27	-6
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	11	12	12	14	9	10	11	11	-4
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		59	69	76	82	55	54	64	60	-23
Bedrijven met 10-99 werknemers		74	80	86	93	69	62	69	67	-26
Bedrijven met 100 werknemers en meer		96	104	108	97	85	77	79	73	-24

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte¹⁾²⁾

	SBI-code	2000		2001				2002		Jaarmutatie 2001-2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	
<i>x 1 000</i>										
Totaal		265	233	258	270	256	200	199	216	-55
w.v.										
Particuliere bedrijven ³⁾		241	217	241	251	234	185	181	199	-53
Overheid		24	16	18	19	22	16	18	17	-2
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	9	5	6	5	5	3	4	5	0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	49	41	48	42	43	31	33	34	-8
Commerciële dienstverlening	50-74	143	136	145	160	145	113	107	119	-41
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	63	52	60	64	63	53	55	58	-5
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	30	26	28	26	25	19	19	19	-8
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	45	18	15	19	15	18	11	14	15	0
Handel	50-52	58	57	55	51	54	44	39	42	-9
Horeca	55	16	11	15	23	17	12	13	18	-5
Vervoer en communicatie	60-64	15	16	15	15	13	10	10	12	-3
w.o. post en telecommunicatie	64	3	4	3	3	3	2	2	1	-2
Financiële instellingen	65-67	8	8	9	8	8	7	7	6	-2
Zakelijke dienstverlening	70-74	47	45	51	62	53	39	37	40	-22
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6	5	7	9	7	6	4	4	-4
Openbaar bestuur	75	8	7	8	9	8	8	8	8	-2
Onderwijs	80	17	9	9	10	14	8	10	9	-1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	26	30	31	29	28	28	30	-2
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	12	10	12	13	12	9	9	12	-1
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		71	59	71	76	71	56	54	66	-10
Bedrijven met 10-99 werknemers		87	77	84	88	87	64	64	71	-17
Bedrijven met 100 werknemers en meer		107	97	103	106	99	81	80	78	-28

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Geregisteerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2001				2002			
	mei	juni	juli	augustus	mei	juni	juli	augustus
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	132	132	135	141	164	160	166	172
16-24 jaar	16	14	15	18	19	17	19	21
25-34 jaar	31	32	35	34	44	45	44	46
35-64 jaar	85	86	85	89	101	98	102	105
Man	72	70	67	72	87	85	90	94
16-24 jaar	10	9	9	11	10	10	13	13
25-64 jaar	62	61	58	60	77	75	77	81
Vrouw	61	62	68	69	77	76	76	77
16-24 jaar	6	5	6	6	9	7	7	8
25-64 jaar	55	57	62	63	68	68	70	70
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	80	82	87	91	106	108	114	116
man	41	41	41	44	58	58	64	64
vrouw	39	41	46	47	48	49	50	52
1 jaar of langer	52	50	48	50	57	52	52	56
man	30	29	26	27	29	26	26	30
vrouw	21	21	22	22	29	26	26	26

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij Centra voor Werk en Inkomen; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.2
Geregisteerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2001			2002			2001	2002
	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	3e kwartaal	3e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						<i>% van de beroepsbevolking</i>	
Nederland	132	141	135	161	164	172	1,9	2,3
Noord-Nederland	19	20	22	26	23	23	2,8	3,2
Oost-Nederland	30	26	30	28	29	31	1,8	2,1
West-Nederland	55	69	53	73	77	81	2,0	2,4
Zuid-Nederland	28	26	31	34	35	37	1,6	2,4
Vier grote gemeenten	21	34	24	35	35	39	1,9	4,2

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe
Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland
West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland
Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg
4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.3
Ingeschreven personen van 16–64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2000	2001				2002		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal ¹⁾	644	629	579	553	571	592	572	572
Geregistreerde werklozen	186	176	132	141	135	161	164	172
Werkzame beroepsbevolking	228	236	203	179	180	175	160	164
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	230	218	244	233	255	255	248	237
<i>% van ingeschreven personen</i>								
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreerde werklozen	29	28	23	25	24	27	29	30
Werkzame beroepsbevolking	35	37	35	32	32	30	28	29
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	36	35	42	42	45	43	43	41

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Centrum voor Werk en Inkomen aan het CBS ter beschikking gestelde databestand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Werkzoekenden zonder baan¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001			2002						
		okt.*	nov.*	dec.*	maart*	april*	mei*	juni*	juli*	aug.*	sept.*
<i>in % van de beroepsbevolking</i>											
België	7,0	6,7	6,7	6,7	6,8	6,8	6,8	6,9	6,9	6,9	6,8
Denemarken	4,7	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	.
Duitsland	8,1	7,9	7,9	7,9	8,0	8,0	8,2	8,3	8,3	8,3	8,3
Finland	9,8	9,2	9,2	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,4	.
Frankrijk	9,5	8,6	8,6	8,7	8,8	8,8	8,8	8,9	8,9	8,9	.
Griekenland	.	10,7	10,7	10,7	10,4	9,9	9,9	9,9	.	.	.
Ierland	4,2	3,9	4,1	4,1	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5
Italië	10,5	9,3	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	.	.
Luxemburg	2,2	2,5	2,5	2,5	2,2	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	.
Nederland	2,8	2,4	2,3	2,4	2,6	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9	.
Oostenrijk	3,7	3,8	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Portugal	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	4,4	4,4	4,5	4,6	.
Spanje	14,1	12,8	12,8	12,8	11,2	11,2	11,2	11,2	11,3	11,3	11,4
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,2	5,3	5,0	5,1	5,2	5,1	5,1	5,2	.	.
Zweden	5,9	5,1	4,8	5,0	5,1	5,1	5,0	4,9	4,9	4,8	.
EU-15	8,3	7,8	7,8	7,8	7,5	7,5	7,6	7,6	7,7	7,7	.
Verenigde Staten	5,5	5,4	5,6	5,7	5,7	6,1	5,9	5,9	5,8	5,7	5,6
Japan	4,7	5,4	5,4	5,5	5,2	5,2	5,4	5,4	5,4	5,4	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001				2002*								
		sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	139,7	140,2	140,2	140,2	141,6	141,8	142,2	142,6	142,7	142,9	144,4	144,4	144,5
Leeftijdscategorie														
Jeugd		142,5	142,9	142,9	142,9	144,8	144,9	145,1	145,3	145,3	145,3	146,9	146,9	147,0
Volwassenen		139,6	140,0	140,0	140,0	141,4	141,6	142,0	142,5	142,5	142,8	144,2	144,3	144,3
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		140,5	140,8	140,9	140,9	142,1	142,2	142,6	143,1	143,2	143,5	144,7	144,8	144,9
Overheid		136,8	138,0	138,0	138,0	139,7	140,6	141,0	141,3	141,3	141,3	142,6	142,6	142,6
Gesubsidieerde sector		139,7	139,7	139,7	139,7	141,6	141,6	141,7	142,1	142,3	142,4	145,4	145,2	145,2
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	142,2	142,3	142,3	142,3	145,4	145,4	145,4	145,4	145,4	145,4	148,1	148,1	148,1
Industrie en bouwnijverheid	10–45	141,2	141,8	141,8	141,8	142,9	143,1	143,8	144,7	144,8	144,9	146,4	146,4	146,5
Commerciële dienstverlening	50–74	139,6	139,6	139,7	139,7	141,1	141,1	141,4	141,7	141,8	142,1	143,2	143,4	143,5
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	138,5	139,2	139,2	139,2	140,9	141,4	141,6	141,9	142,0	142,0	144,0	143,9	143,9
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15–37	139,5	140,4	140,4	140,4	141,5	141,7	142,3	143,4	143,5	143,6	144,7	144,7	144,8
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	136,4	136,4	136,4	136,4	137,2	138,8	138,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8
Bouwnijverheid	45	146,2	146,2	146,2	146,2	147,3	147,3	148,4	148,5	148,5	148,8	151,4	151,4	151,4
Handel	50–52	140,5	140,6	140,6	140,6	141,9	141,9	142,5	142,6	142,7	142,9	144,3	144,3	144,7
Horeca	55	142,5	142,5	142,5	142,5	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2
Vervoer en communicatie	60–64	136,1	136,4	136,4	136,4	137,0	137,1	137,2	138,6	138,7	139,9	140,0	140,1	140,0
Financiële instellingen	65–67	140,2	140,2	140,2	140,7	141,4	141,4	141,9	142,0	142,6	142,6	145,1	145,9	145,9
Zakelijke dienstverlening	70–74	139,8	139,8	139,9	139,8	141,9	141,9	141,9	141,9	141,9	142,1	142,9	143,3	143,3
Openbaar bestuur	75	136,1	138,2	138,3	138,3	138,7	140,3	140,3	140,8	140,9	140,9	141,2	141,2	141,2
Onderwijs	80	137,6	137,6	137,6	137,6	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	144,0	144,0	144,0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	140,6	140,6	140,6	140,6	142,3	142,4	142,9	143,0	143,1	143,3	146,5	146,2	146,2
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	140,1	140,4	140,4	140,4	141,7	141,7	141,9	143,2	143,2	143,2	144,2	144,2	144,2
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	140,1	140,2	140,2	140,2	141,2	141,2	141,4	142,8	142,9	143,3	144,5	144,4	144,8
Grafische industrie	22	136,6	138,4	138,4	138,4	138,9	140,8	140,8	141,4	141,4	141,4	141,5	141,5	141,5
Chemische industrie	24	142,9	142,9	142,9	142,9	144,7	144,7	144,9	149,7	149,7	149,7	149,7	149,8	149,8
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	138,3	140,3	140,2	140,2	141,1	141,3	142,4	142,4	142,4	142,4	143,3	143,3	143,4
Groothandel	51	138,6	138,7	138,7	138,7	140,3	140,3	140,3	140,5	140,6	140,9	142,5	142,5	142,5
Detailhandel	52	144,0	144,1	144,1	144,4	145,4	145,4	145,7	145,8	145,9	145,9	147,6	147,6	148,7
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	139,9	139,9	140,0	140,0	141,8	141,8	141,9	141,9	142,1	142,3	143,5	144,0	143,9
Bankwezen	65	140,7	140,7	140,7	140,7	141,6	141,6	142,3	142,3	143,1	143,1	145,3	146,5	146,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,5	139,5	139,5	141,5	141,8	141,8	141,8	142,2	142,4	142,4	145,4	145,2	145,2

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001				2002*								
		sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	136,5	136,9	136,9	136,9	138,3	138,5	138,8	139,3	139,4	139,6	141,0	141,1	141,1
Leeftijdscategorie														
Jeugd		140,8	141,2	141,2	141,2	143,1	143,1	143,4	143,5	143,6	143,6	145,1	145,1	145,2
Volwassenen		136,2	136,6	136,6	136,7	138,0	138,2	138,6	139,0	139,1	139,3	140,7	140,8	140,9
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		138,6	138,9	138,9	139,0	140,1	140,2	140,6	141,1	141,2	141,5	142,7	142,8	142,9
Overheid		131,2	132,4	132,4	132,4	134,0	134,9	135,2	135,5	135,5	135,5	136,7	136,7	136,7
Gesubsidieerde sector		132,7	132,7	132,7	132,7	134,5	134,6	134,6	135,0	135,1	135,3	138,2	137,9	137,9
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	139,2	139,2	139,2	139,2	142,2	142,2	142,2	142,2	142,2	142,2	144,9	144,9	144,9
Industrie en bouwnijverheid	10-45	139,2	139,8	139,8	139,8	140,8	141,1	141,7	142,7	142,7	142,8	144,3	144,3	144,4
Commerciële dienstverlening	50-74	137,6	137,7	137,7	137,8	139,1	139,1	139,4	139,7	139,8	140,2	141,2	141,4	141,5
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	132,3	133,0	133,0	133,0	134,6	135,0	135,3	135,6	135,6	135,7	137,6	137,5	137,5
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15-37	137,9	138,8	138,8	138,8	139,8	140,1	140,6	141,8	141,8	141,9	143,0	143,0	143,1
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	133,9	133,9	133,9	133,9	134,7	136,3	136,3	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2
Bouwnijverheid	45	143,1	143,1	143,1	143,1	144,2	144,2	145,3	145,3	145,3	145,6	148,2	148,2	148,2
Handel	50-52	138,8	138,9	138,9	138,9	140,2	140,2	140,8	140,9	141,0	141,2	142,6	142,6	143,0
Horeca	55	142,3	142,3	142,3	142,3	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0
Vervoer en communicatie	60-64	134,2	134,5	134,5	134,5	135,1	135,2	135,3	136,7	136,9	138,0	138,2	138,2	138,1
Financiële instellingen	65-67	134,2	134,2	134,2	134,6	135,4	135,4	135,8	135,9	136,5	136,5	138,9	139,6	139,6
Zakelijke dienstverlening	70-74	138,9	139,0	139,0	138,9	141,0	141,0	141,0	141,0	141,0	141,3	142,0	142,4	142,4
Openbaar bestuur	75	130,8	132,9	132,9	132,9	133,3	134,9	134,9	135,3	135,4	135,4	135,7	135,7	135,7
Onderwijs	80	131,4	131,4	131,4	131,4	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	137,5	137,5	137,5
Gezondheids- en welzijnszorg	85	132,8	132,9	132,9	132,9	134,5	134,5	135,0	135,1	135,2	135,3	138,4	138,1	138,1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	136,3	136,6	136,6	136,6	137,8	137,8	138,1	139,4	139,4	139,4	140,3	140,3	140,3
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	140,0	140,0	140,0	140,0	141,1	141,1	141,2	142,6	142,7	143,2	144,4	144,3	144,7
Grafische industrie	22	136,7	138,5	138,5	138,5	139,0	140,8	140,8	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6
Chemische industrie	24	139,0	139,0	139,0	139,0	140,5	140,5	140,6	145,3	145,3	145,3	145,3	145,4	145,4
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	137,1	139,0	139,0	139,0	139,8	140,1	141,1	141,1	141,1	141,1	142,0	142,0	142,1
Groothandel	51	137,6	137,7	137,7	137,7	139,3	139,3	139,3	139,5	139,6	139,9	141,4	141,4	141,5
Detailhandel	52	141,0	141,1	141,1	141,3	142,3	142,3	142,6	142,7	142,8	142,8	144,4	144,5	145,5
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	137,5	137,6	137,6	137,7	139,4	139,4	139,5	139,6	139,7	139,9	141,1	141,5	141,5
Bankwezen	65	132,5	132,5	132,5	132,5	133,3	133,3	134,0	134,0	134,7	134,7	136,8	137,9	137,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	137,5	137,5	137,5	139,4	139,7	139,7	139,7	140,2	140,3	140,3	143,3	143,1	143,1

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001				2002*								
		sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	137,3	139,5	139,4	139,4	139,6	139,9	140,9	140,9	140,9	140,9	141,9	141,9	141,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,8	139,8	139,8	141,7	141,9	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	145,5	145,3	145,3
Openbaar bestuur	75	136,8	139,0	139,0	139,0	140,0	141,7	141,7	142,2	142,3	142,3	142,6	142,6	142,6
Onderwijs	80	139,8	139,8	139,8	139,8	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,3	147,3	147,3
Gezondheids- en welzijnszorg	85	137,2	137,3	137,3	137,3	139,4	139,4	140,0	140,1	140,1	140,3	143,4	143,2	143,2

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per arbeidsjaar naar bedrijfstak

	2000*		2001*				2002*	
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	8,5	9,0	8,8	10,9	8,9	9,4	9,3	11,4
Landbouw en visserij	6,5	6,7	6,8	7,7	6,9	7,1	7,0	8,1
Delfstoffenwinning	14,3	15,9	16,7	17,1	15,3	17,1	17,4	18,0
Industrie	8,7	9,4	9,1	11,3	9,1	9,9	9,5	11,9
Energie en water	11,4	11,6	11,5	14,2	12,0	12,1	12,0	14,7
Bouwnijverheid	8,5	8,4	8,6	10,9	9,0	8,9	9,1	11,5
Handel, horeca en reparatie	7,1	7,5	7,3	8,9	7,4	7,9	7,7	9,4
Vervoer en communicatie	9,0	9,8	9,5	11,6	9,5	10,4	9,9	12,2
Financiële en zakelijke diensten	9,0	9,7	9,5	11,4	9,5	10,3	10,1	12,1
Overheid	10,5	10,9	10,9	13,8	11,1	11,5	11,3	14,2
Zorg en overige diensten	7,5	7,6	7,6	9,5	7,8	8,0	7,9	10,0
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	4,5	4,2	5,0	4,9	4,8	5,3	4,6	5,0
Landbouw en visserij	5,5	6,0	8,7	1,9	6,0	5,8	3,4	5,8
Delfstoffenwinning	-1,6	-0,2	4,7	5,3	6,9	8,1	4,5	5,5
Industrie	4,1	4,3	4,6	4,6	4,9	4,9	4,3	5,2
Energie en water	8,9	3,9	5,4	5,4	5,0	4,8	4,5	3,7
Bouwnijverheid	3,6	2,7	6,0	6,4	5,8	6,4	5,8	5,2
Handel, horeca en reparatie	5,1	5,2	5,2	3,4	4,4	4,9	4,7	4,9
Vervoer en communicatie	4,0	3,8	5,0	5,1	5,1	5,2	4,6	5,2
Financiële en zakelijke diensten	6,1	4,5	5,0	6,5	5,4	6,4	6,0	6,5
Overheid	3,4	4,5	5,8	5,6	5,3	5,4	3,2	3,0
Zorg en overige diensten	3,6	3,0	4,0	3,6	3,3	4,3	3,8	4,8

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Loonkosten naar bedrijfstak

	2000*		2001*				2002*	
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
<i>mld euro</i>								
Totaal	48,4	51,0	50,7	63,1	51,9	54,8	53,8	66,7
Landbouw en visserij	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,1	8,8	8,5	10,6	8,5	9,2	8,8	11,0
Energie en water	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5
Bouwnijverheid	3,5	3,5	3,5	4,5	3,8	3,8	3,7	4,8
Handel, horeca en reparatie	7,6	8,0	8,0	9,9	8,2	8,6	8,5	10,4
Vervoer en communicatie	3,5	3,8	3,6	4,5	3,7	4,1	3,9	4,7
Financiële en zakelijke diensten	10,6	11,4	11,3	13,7	11,4	12,3	12,0	14,5
Overheid	7,7	8,0	8,2	10,4	8,3	8,7	8,7	11,0
Zorg en overige diensten	6,3	6,4	6,5	8,3	6,8	7,0	7,1	9,0
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	6,7	6,1	7,2	7,3	7,1	7,5	6,0	5,8
Landbouw en visserij	4,5	3,5	9,6	5,7	9,1	9,0	6,7	7,0
Delfstoffenwinning	-1,7	-1,3	1,2	-0,8	2,8	6,3	4,6	7,5
Industrie	4,5	4,7	5,2	4,8	5,1	4,8	3,5	3,4
Energie en water	4,2	-0,7	1,8	2,6	2,6	2,6	3,3	3,8
Bouwnijverheid	5,7	4,9	8,4	8,5	7,7	8,2	7,1	5,6
Handel, horeca en reparatie	7,9	7,1	7,5	6,1	6,8	7,1	6,2	5,7
Vervoer en communicatie	8,9	8,4	9,0	8,0	7,7	7,5	5,9	5,2
Financiële en zakelijke diensten	9,0	7,1	7,1	8,6	7,3	8,0	6,1	5,8
Overheid	4,8	6,0	8,0	8,7	8,4	8,7	6,2	6,1
Zorg en overige diensten	6,4	5,5	7,4	7,7	7,5	8,9	8,3	9,0

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers, (1995=100)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
Alle huishoudens													
1996	100,6	101,0	102,0	102,3	102,0	101,6	101,9	101,7	102,7	102,9	102,8	102,7	102,0
1997	102,8	103,0	103,8	103,9	104,2	103,6	104,0	104,3	105,2	105,3	105,4	105,1	104,2
1998	104,7	105,3	106,2	106,4	106,3	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9	106,3
1999	107,0	107,5	108,5	108,7	108,7	108,3	108,3	108,9	109,4	109,5	109,6	109,2	108,6
2000	109,1	109,6	110,6	111,0	111,3	111,2	111,3	111,6	112,6	112,9	112,9	112,4	111,4
2001	113,7	114,5	115,7	116,4	116,7	116,2	116,4	116,8	117,9	117,8	117,6	117,4	116,4
2002	118,3	118,8	119,9	120,6	120,6	120,2	120,5	120,7	121,9*				
Alle huishoudens, afgeleid													
1996	99,9	100,3	101,2	101,5	101,3	100,9	101,2	101,0	102,0	102,2	102,1	102,0	101,3
1997	101,9	102,1	102,8	102,9	103,1	102,6	103,0	103,3	104,3	104,4	104,4	104,1	103,3
1998	103,5	104,1	105,0	105,2	105,1	104,7	104,9	104,9	105,8	106,1	106,0	105,7	105,1
1999	105,3	105,8	106,7	107,0	107,0	106,6	106,5	107,1	107,6	107,7	107,8	107,5	106,9
2000	106,9	107,5	108,5	108,8	109,1	109,1	109,1	109,4	110,4	110,8	110,8	110,2	109,2
2001	110,4	111,1	112,3	113,0	113,4	112,9	113,1	113,4	114,5	114,5	114,2	114,0	113,1
2002	114,9	115,4	116,5	117,1	117,1	116,7	116,9	117,2	118,4*				
Werknemersgezinnen met laag inkomen													
1996	100,6	100,9	101,9	102,2	101,9	101,5	101,8	101,6	102,5	102,8	102,6	102,5	101,9
1997	102,7	102,9	103,7	103,8	104,0	103,5	103,9	104,1	105,0	105,1	105,2	104,9	104,1
1998	104,6	105,2	106,0	106,3	106,2	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7	106,1
1999	106,8	107,4	108,3	108,5	108,5	108,1	108,0	108,6	109,1	109,2	109,4	109,0	108,4
2000	108,8	109,4	110,4	110,6	111,0	110,9	110,9	111,3	112,3	112,6	112,7	112,1	111,1
2001	113,4	114,3	115,4	116,1	116,5	116,0	116,2	116,5	117,6	117,6	117,4	117,1	116,2
2002	118,0	118,5	119,6	120,2	120,2	119,9	120,1	120,3	121,6*				
Werknemersgezinnen met laag inkomen, afgeleid													
1996	99,9	100,2	101,2	101,5	101,2	100,8	101,1	100,9	101,8	102,1	101,9	101,9	101,2
1997	101,8	102,0	102,7	102,8	103,0	102,5	102,9	103,2	104,1	104,2	104,3	104,0	103,1
1998	103,4	104,0	104,8	105,1	105,0	104,5	104,7	104,7	105,6	105,9	105,8	105,5	104,9
1999	105,1	105,6	106,5	106,8	106,8	106,4	106,3	106,9	107,3	107,4	107,6	107,2	106,7
2000	106,7	107,2	108,2	108,5	108,8	108,8	108,8	109,1	110,1	110,5	110,5	110,0	108,9
2001	110,1	110,9	112,1	112,8	113,1	112,6	112,8	113,2	114,2	114,2	114,0	113,8	112,8
2002	114,5	115,0	116,1	116,7	116,7	116,3	116,6	116,8	118,0*				
Werknemersgezinnen met hoog inkomen													
1996	100,3	100,8	101,8	102,1	101,9	101,4	101,3	101,2	102,3	102,5	102,4	102,3	101,7
1997	102,2	102,5	103,4	103,5	103,7	103,1	103,1	103,5	104,6	104,7	104,7	104,3	103,6
1998	103,8	104,5	105,5	105,7	105,6	105,1	105,1	105,1	106,1	106,4	106,3	106,0	105,4
1999	105,9	106,5	107,6	107,8	107,9	107,4	107,2	107,9	108,5	108,6	108,7	108,3	107,7
2000	108,0	108,7	109,9	110,2	110,6	110,5	110,2	110,6	111,8	112,1	112,1	111,5	110,5
2001	112,5	113,4	114,7	115,5	115,9	115,3	115,1	115,5	116,8	116,8	116,5	116,3	115,4
2002	117,0	117,6	118,9	119,6	119,5	119,1	119,1	119,4	120,8*				
Werknemersgezinnen met hoog inkomen, afgeleid													
1996	99,8	100,2	101,2	101,6	101,3	100,8	100,8	100,7	101,8	102,0	101,9	101,8	101,2
1997	101,5	101,7	102,6	102,7	102,9	102,3	102,4	102,7	103,8	103,9	104,0	103,6	102,8
1998	102,9	103,5	104,5	104,8	104,7	104,2	104,2	104,2	105,2	105,5	105,4	105,0	104,5
1999	104,5	105,1	106,2	106,5	106,5	106,1	105,9	106,5	107,1	107,2	107,4	107,0	106,3
2000	106,4	107,1	108,3	108,6	108,9	108,9	108,6	109,0	110,2	110,5	110,5	109,8	108,9
2001	109,8	110,7	112,0	112,8	113,1	112,6	112,4	112,8	114,1	114,0	113,8	113,6	112,6
2002	114,3	114,9	116,1	116,8	116,8	116,3	116,3	116,6	118,0*				

Bron: CBS, consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	1999	2000	2001	2001					2002							
				aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.*
België	103,6	106,4	109,0	109,8	110,0	109,8	109,8	109,7	108,7	110,5	110,7	110,8	111,0	110,7	109,6	111,2
Duitsland	102,8	104,9	107,4	107,9	107,9	107,5	107,3	107,4	108,5	108,7	109,0	109,0	109,0	108,9	109,2	109,0
Finland	103,9	107,0	109,8	109,9	110,9	110,8	110,4	110,4	110,9	111,2	111,8	112,3	112,5	112,3	111,9	111,9
Frankrijk	102,5	104,4	106,3	106,6	106,8	106,9	106,6	106,7	107,2	107,3	107,8	108,3	108,4	108,4	108,3	108,5
Griekenland	112,6	115,8	120,1	118,7	121,2	121,6	121,7	123,1	122,4	121,0	124,5	125,5	125,8	125,5	123,0	123,2
Ierland	106,0	111,5	116,0	116,7	117,1	117,7	117,5	118,5	118,3	119,0	120,1	121,0	121,7	121,9	121,3	122,0
Italië	105,7	108,4	110,9	110,8	111,2	111,8	112,0	112,1	112,1	111,8	112,8	113,6	113,9	114,0	113,9	113,7
Luxemburg	103,4	107,3	109,9	110,4	110,6	110,7	110,7	110,4	109,6	110,9	111,0	111,6	112,1	112,4	111,7	112,6
Nederland	105,8	108,2	113,8	114,0	115,2	115,3	115,0	114,8	116,1	116,7	117,9	118,7	118,5	118,2	118,0	118,3
Oostenrijk	102,5	104,5	106,9	106,8	107,2	107,4	107,4	107,7	107,9	108,0	108,2	108,7	108,9	108,8	108,7	109,0
Portugal	106,4	109,4	114,2	114,7	114,7	115,1	115,8	116,0	116,1	115,9	116,4	117,4	118,3	118,7	119,0	119,2
Spanje	106,0	109,7	112,8	112,7	113,3	113,8	114,1	114,4	114,2	114,3	115,3	116,9	117,3	117,3	116,5	116,9
EURO-12	103,8	106,3	108,9	109,1	109,4	109,5	109,5	109,6	110,1	110,2	110,8	111,4	111,5	111,5	111,3	111,4
Denemarken	105,4	108,3	110,7	110,7	111,3	111,4	111,2	111,4	111,6	112,1	113,0	113,4	113,5	113,6	113,2	113,4
Ver. Koninkrijk	104,8	105,6	106,9	107,3	107,6	107,4	107,2	107,5	107,1	107,3	107,7	108,1	108,4	108,4	108,1	108,4
Zweden	103,4	104,8	107,6	107,6	108,9	108,7	108,8	108,9	108,2	108,5	109,6	109,9	110,1	109,9	109,3	109,4
EURO-15	104,3	106,4	108,9	109,1	109,4	109,5	109,4	109,6	109,9	110,0	110,6	111,2	111,3	111,3	111,1	111,2
IJsland ¹⁾	105,4	110,0	117,3	119,1	120,1	120,8	121,3	121,8	122,9	122,6	123,1	123,0	123,0	123,7	123,9	123,3
Noorwegen ¹⁾	106,8	110,0	113,0	112,1	112,8	112,8	112,7	112,8	112,9	113,3	113,6	113,6	113,8	113,8	113,7	113,3

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2001			2002									
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Consumentenvertrouwen	-10	-11	-7	-1	-4	-9	-14	-17	-21	-24	-27	-31	-33
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-5	-2	4	6	-3	-4	-5	-3	-5	-3	-2	-4	-2
zelfde maand van het afgelopen jaar	-32	-28	-26	-17	-15	-14	-14	-19	-18	-22	-21	-31	-24
Economisch klimaat	-41	-45	-36	-18	-20	-24	-33	-31	-39	-44	-48	-52	-56
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-8	-4	9	17	-1	-5	-8	2	-8	-5	-4	-4	-4
zelfde maand van het afgelopen jaar	-62	-59	-50	-29	-19	-11	-6	-11	-10	-16	-13	-52	-15
Koopbereidheid	12	11	12	10	6	2	-1	-7	-9	-11	-12	-17	-18
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-3	-1	1	-2	-4	-4	-3	-6	-2	-2	-1	-4	-1
zelfde maand van het afgelopen jaar	-13	-8	-10	-8	-13	-16	-18	-24	-23	-26	-27	-17	-29

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2001			2002									
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Consumentenvertrouwen	-10	-8	-2	-3	-3	-7	-12	-17	-22	-27	-29	-34	-34
Economisch klimaat	-44	-41	-33	-23	-18	-22	-28	-31	-38	-47	-50	-57	-59
Koopbereidheid	12	14	18	10	6	2	-2	-8	-11	-13	-15	-19	-17

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2001			2002									
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Aantal respondenten	963	975	966	969	997	1 006	980	961	945	933	904	983	989
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	12	8	8	8	7	4	3	5	3	2	3	2	2
- verslechterd	36	44	46	40	43	51	56	57	62	67	70	74	81
Saldo	-24	-35	-38	-33	-36	-47	-52	-52	-59	-65	-67	-72	-79
2. Economische situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	6	7	12	24	21	23	15	17	16	14	13	12	11
- verslechteren	64	62	46	28	25	24	28	26	35	36	41	44	44
Saldo	-59	-55	-34	-4	-4	-2	-13	-9	-19	-23	-29	-32	-33
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	28	30	25	29	25	22	22	20	19	18	19	14	14
- verslechterd	13	14	13	13	15	21	24	27	29	30	28	31	30
Saldo	15	16	12	16	10	2	-2	-7	-10	-12	-10	-17	-16
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	22	20	24	24	21	20	21	19	18	18	18	16	14
- verslechteren	14	14	10	10	11	11	11	12	13	13	12	14	15
Saldo	8	7	14	14	9	9	10	6	5	5	6	2	-1
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
- gunstige tijd	27	28	28	22	18	18	14	14	11	10	9	8	7
- ongunstige tijd	15	18	18	22	21	23	27	34	34	37	42	43	43
Saldo	12	10	10	0	-3	-5	-13	-21	-23	-27	-33	-35	-36

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000				2001				2002
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal
		%								
Totaal		5,9	5,3	5,2	5,6	5,8	5,3	5,1	5,5	5,9
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4,0	3,9	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4	3,0	4,3
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,5	5,9	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6	6,3	6,6
Commerciële dienstverlening	50-74	5,1	4,6	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6	4,8	5,1
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	7,5	6,8	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2	6,9	7,4
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,9	4,2	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4	3,9	3,9
Industrie	15-37	7,0	6,3	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0	6,8	7,1
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	7,8	6,0	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4	5,5	6,7
Bouwnijverheid	45	5,2	5,0	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8	5,2	5,5
Handel	50-52	4,7	4,3	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8
Horeca	55	3,9	3,5	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	5,9	4,9	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1	5,8	6,1
Financiële instellingen	65-67	5,4	4,8	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5	4,7	5,5
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,5	5,1	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0	5,4	5,5
Gezondheids- en welzijnszorg	85	8,5	7,5	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8	7,5	8,0
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,8	4,5	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1	5,1	5,0
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,0	5,4	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2	6,0	6,2
Grafische industrie	22	5,4	5,2	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7	5,7	5,9
Aardolie- en chemische industrie	23-25	6,2	5,3	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0	5,7	6,0
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,3	5,7	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2	5,9	6,1
Rest industrie ¹⁾		9,5	8,7	8,0	9,3	9,1	8,9	8,6	9,3	9,8
Autohandel en -reparatie	50	4,0	3,9	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0	3,9	3,8
Groothandel	51	4,5	4,2	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2	4,5	4,6
Detailhandel	52	5,0	4,4	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3	4,2	5,1
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,4	4,7	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3	4,9	5,5
Rest vervoer en communicatie	61-64	6,3	5,2	5,4	6,4	6,2	5,7	5,8	6,5	6,7
Schoonmaakbedrijven	747	7,6	6,8	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8	7,5	6,7
Rest zakelijke dienstverlening		5,1	4,8	4,8	5,2	5,3	4,6	4,7	5,0	5,3
Ziekenhuizen	8511	8,1	7,1	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3	6,9	7,2
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	9,3	8,4	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4	8,1	8,6
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,0	7,0	7,0	7,5	7,6	7,1	6,7	7,2	7,9
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,1	2,8	2,9	2,8	2,6	2,8	3,2	3,0	2,5
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,9	4,5	4,3	4,8	5,0	4,7	4,4	4,8	4,9
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,8	6,9	6,6	7,6	7,8	7,1	6,6	7,1	7,5
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodragers		7,1	6,3	6,1	6,8	6,9	6,4	5,9	6,5	6,8
Gedeeltelijk herverzekerd		5,5	5,0	4,8	5,0	5,3	4,8	4,6	4,8	5,0
Volledig herverzekerd		4,1	3,7	3,7	3,9	4,2	3,9	4,0	4,1	4,3

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000				2001				2002
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal
		%								
Totaal		6,5	5,9	5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	6,1	6,5
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4,2	4,3	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7	3,1	4,6
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,7	6,1	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8	6,5	6,8
Commerciële dienstverlening	50-74	5,7	5,2	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1	5,4	5,8
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	8,7	8,0	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3	8,0	8,5
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	5,0	4,3	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5	4,0	4,1
Industrie	15-37	7,3	6,6	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3	7,1	7,4
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	8,1	6,3	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6	5,6	7,0
Bouwnijverheid	45	5,3	5,0	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9	5,3	5,6
Handel	50-52	5,3	4,8	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7	4,8	5,3
Horeca	55	4,4	3,8	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1	3,9	3,6
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	6,3	5,3	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4	6,2	6,5
Financiële instellingen	65-67	6,4	5,6	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3	5,5	6,4
Zakelijke dienstverlening	70-74	6,1	5,9	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6	6,0	6,3
Gezondheids- en welzijnszorg	85	10,0	9,0	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2	8,8	9,4
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,3	5,2	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7	5,4	5,4
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,4	5,8	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7	6,5	6,5
Grafische industrie	22	5,8	5,6	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3	6,4	6,3
Aardolie- en chemische industrie	23-25	6,6	5,7	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3	6,0	6,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,5	5,8	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4	6,1	6,3
Rest industrie ¹⁾		9,9	9,0	8,3	9,6	9,4	9,2	8,9	9,6	10,2
Autohandel en -reparatie	50	4,3	4,1	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2	4,1	4,1
Groothandel	51	4,8	4,6	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6	4,9	5,0
Detailhandel	52	5,7	5,1	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9	4,9	5,8
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,5	4,8	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5	5,3	5,6
Rest vervoer en communicatie	61-64	7,0	5,8	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4	7,1	7,3
Schoonmaakbedrijven	747	8,3	7,8	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5	8,1	7,5
Rest zakelijke dienstverlening		5,7	5,6	5,6	5,9	6,0	5,3	5,3	5,6	6,1
Ziekenhuizen	8511	9,8	8,7	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8	8,5	8,6
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	11,0	10,0	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9	9,5	10,1
Rest gezondheids- en welzijnszorg		9,2	8,3	8,1	8,8	8,9	8,5	7,8	8,3	9,1
Bedrijfs grootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,5	3,2	3,2	3,2	3,0	3,3	3,5	3,3	2,6
Bedrijven met 10-99 werknemers		5,3	4,9	4,8	5,2	5,4	5,2	4,8	5,2	5,3
Bedrijven met 100 werknemers en meer		8,7	7,8	7,5	8,4	8,6	7,9	7,4	7,9	8,4
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodragers		7,8	7,1	6,8	7,6	7,6	7,1	6,6	7,3	7,6
Gedeeltelijk herverzekerd		5,9	5,5	5,3	5,5	5,8	5,3	5,1	5,2	5,4
Volledig herverzekerd		4,5	4,1	4,1	4,3	4,7	4,4	4,4	4,5	4,7

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2001				2002			
	april	mei	juni	juli	april	mei	juni	juli
Totaal ²⁾	182,4	177,2	171,9	169,1	178,1	178,2	179,4	179,1
Geslacht								
Man	103,2	99,9	94,9	93,0	102,2	101,8	102,2	102,0
Vrouw	79,2	77,2	77,0	76,1	75,9	76,4	77,2	77,1
Leeftijd								
15-24 jaar	8,0	7,4	6,4	5,9	8,7	8,4	8,2	7,8
25-34 jaar	33,3	31,9	30,4	29,6	34,7	34,9	35,4	35,6
35-44 jaar	35,9	34,7	33,7	33,6	38,3	38,6	39,3	39,7
45-54 jaar	36,5	35,3	34,5	34,0	35,1	35,2	35,6	35,7
55-64 jaar	68,6	67,7	66,8	65,9	61,3	61,0	60,7	60,2
Provincie								
Groningen	8,9	8,4	8,0	7,7	8,5	8,3	8,1	8,0
Friesland	10,2	9,6	9,0	8,7	9,6	9,2	8,9	8,5
Drenthe	7,4	6,9	6,4	6,3	6,8	6,5	6,8	6,6
Overijssel	11,9	11,5	10,8	10,6	11,0	11,1	11,1	11,1
Flevoland	3,3	3,2	3,1	3,1	3,4	3,4	3,4	3,5
Gelderland	19,0	18,5	17,9	17,7	19,3	19,4	19,4	19,6
Utrecht	9,2	9,0	9,0	9,0	9,5	9,7	9,8	9,9
Noord-Holland	25,3	25,0	24,3	24,0	24,8	25,3	25,6	25,4
Zuid-Holland	37,1	36,3	35,4	34,8	35,1	35,1	35,9	36,1
Zeeland	4,9	4,7	4,4	4,3	4,2	4,4	4,3	4,1
Noord-Brabant	28,7	27,8	27,2	26,9	28,9	28,8	29,0	29,1
Limburg	15,7	15,4	15,3	15,0	16,1	16,0	16,1	16,2
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	54,5	51,9	49,5	45,5	63,4	63,7	64,1	58,7
6 maanden tot 1 jaar	28,6	27,8	27,5	29,2	30,6	31,1	32,7	37,5
1 jaar en langer	99,2	97,5	93,9	93,7	84,1	83,4	82,6	82,9

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, consumentenvertrouwen.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2001				2002			
	april	mei	juni	juli	april	mei	juni	juli
Totaal ¹⁾	966,9	968,6	972,6	972,7	986,3	988,7	987,6	988,3
Geslacht								
Man	552,9	552,0	553,5	552,4	551,8	552,1	550,8	550,2
Vrouw	414,0	416,6	419,1	420,3	434,5	436,5	436,8	438,0
Leeftijd								
15-24 jaar	31,0	31,2	31,3	31,3	32,4	32,5	32,4	32,6
25-34 jaar	103,5	104,2	104,1	104,0	105,1	105,6	105,1	105,2
35-44 jaar	175,1	175,9	176,8	177,1	180,6	181,2	181,0	181,2
45-54 jaar	292,7	291,9	292,3	291,2	289,2	289,0	288,1	287,4
55-64 jaar	363,3	364,0	366,8	367,8	377,7	379,0	379,8	380,6
Regio								
Groningen	36,2	36,1	36,3	36,3	36,7	36,7	36,7	36,7
Friesland	37,0	37,0	37,2	37,1	37,2	37,2	37,1	37,0
Drenthe	32,1	32,1	32,2	32,2	32,5	32,5	32,4	32,5
Overijssel	68,1	68,1	68,4	68,6	69,7	69,8	69,7	69,7
Flevoland	19,4	19,5	19,7	19,7	20,5	20,6	20,6	20,7
Gelderland	113,5	112,4	112,8	112,7	115,2	115,6	115,4	115,5
Utrecht	64,4	64,7	64,9	65,0	66,4	66,7	66,6	66,7
Noord-Holland	167,2	167,7	168,5	168,6	170,4	170,9	170,7	170,7
Zuid-Holland	160,6	161,1	161,9	161,9	164,6	165,1	165,0	165,0
Zeeland	18,3	18,3	18,4	18,4	18,9	19,0	19,0	19,0
Noord-Brabant	139,2	139,1	139,7	139,6	142,0	142,2	142,1	142,2
Limburg	84,4	84,4	84,7	84,8	86,1	86,4	86,3	86,4
Buitenland	21,2	23,1	22,9	22,7	20,8	20,6	20,7	20,5
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%—< 80%)	261,9	263,6	265,4	265,4	273,9	274,9	275,5	276,0
Volledig (80—100%)	697,4	696,2	698,9	696,0	698,1	698,2	697,4	697,2
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	781,2	784,5	786,6	786,4	798,1	799,5	798,8	798,9
WAZ	57,4	55,5	57,2	57,3	56,7	57,4	56,8	56,9
Wajong	128,3	128,6	128,8	129,0	131,5	131,8	132,0	132,5

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2000	2001	2002					
	december	januari	februari	maart	december	januari	februari	maart
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	335,0	333,6	332,3	330,9	322,1	321,6	320,9	320,5
Geslacht								
Man	140,8	140,1	139,3	138,5	134,4	134,5	134,3	134,1
Vrouw	194,2	193,4	192,9	192,3	187,6	187,1	186,6	186,4
Leeftijd								
15-24 jaar	26,3	26,5	26,6	26,5	26,0	26,3	26,5	26,6
25-34 jaar	78,9	78,0	77,2	76,6	72,4	72,1	71,7	71,4
35-44 jaar	91,7	91,2	90,7	90,3	87,3	87,0	86,6	86,4
45-54 jaar	75,7	75,4	75,3	74,9	72,3	72,1	71,7	71,6
55-64 jaar	62,4	62,5	62,5	62,7	64,0	64,2	64,3	64,5
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	65,2	65,8	65,4	65,2	64,7	65,5	65,9	66,0
1 jaar en langer	269,8	267,8	266,9	265,7	257,4	256,2	255,1	254,6
Leefvorm								
Alleenstaand	182,2	182,0	181,3	180,5	175,9	176,2	176,0	175,9
Alleenstaande ouder	95,5	94,9	94,7	94,5	92,5	92,2	91,9	91,8
(Echt)paar	56,3	55,8	55,4	54,9	53,0	52,6	52,4	52,3
Anders	0,9	1,0	0,9	1,0	0,7	0,6	0,6	0,6

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagmaand aan personen van jonger dan 65 jaar.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennmerkenstatistiek.

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2001			2002		
	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli
	<i>x 1 000</i>					
Totaal ¹⁾	1 803,6	1 804,0	1 800,5	1 781,3	1 785,7	1 787,3
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 229,1	1 229,4	1 226,0	1 230,0	1 231,4	1 233,4
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,5	355,9	355,9	351,4	354,4	354,9
Unie mhp	218,9	218,7	218,7	199,9	199,9	199,0

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Unie mhp.

Bron: CBS, Statistiek van de Vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

Banen en arbeidsvolume van werknemers, loonkosten (tabel 2.1.1, 2.1.2, 2.5.1, 2.5.2)

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Gegevens uit allerlei bronnen worden in een statistisch integratieproces samengebracht om tot zo nauwkeurig mogelijke ramingen van arbeidsmarktgegevens te komen. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen van het CBS. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de uitkomsten uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen en de loonsommen van werknemers, op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De hier gepubliceerde gegevens over banen, arbeidsvolume en loonkosten hebben uitsluitend betrekking op werknemers.

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten in loondienst. Als werknemer worden alle ingezetenen en niet-ingezetenen beschouwd, die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's; hun salarissen zijn ook in de loonkosten begrepen).

Een *baan* is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer. Met het aantal banen wordt bedoeld het gemiddelde aantal banen in een kwartaal (of in een jaar). Omdat één persoon meerdere banen kan hebben is het aantal banen gelijk of groter dan het aantal werknemers.

Het opgetelde aantal arbeidsuren van alle werknemers (in een kwartaal) wordt het *arbeidsvolume* genoemd. Het arbeidsvolume wordt hier uitgedrukt in arbeidsjaren: dat wordt berekend door alle (voltijd-, deeltijd- en flexibele) banen in een jaar om te rekenen naar voltijdbanen of voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur, die bij die baan behoort, te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan (in de bedrijfstak) behoort. Zo leveren twee halve banen samen één arbeidsjaar op.

De *loonkosten* geven de kosten van de werkgever weer die direct samenhangen met het inzetten van werknemers in het productieproces. Het begrip loonkosten bestaat uit de volgende elementen: lonen en salarissen (inclusief de ingehouden loonbelasting en sociale premies), bijzondere beloningen (zoals vakantietoeslag), loon in natura, onkostenvergoedingen in verband met de dienstbetrekking (zoals kosten woon-werkverkeer) en sociale premies ten laste van de werkgever (betalingen en afdrachten in het kader van de wettelijke en contractuele sociale zekerheid).

De gegevens worden niet voor seizoenen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaarmutaties van dezelfde kwartalen gepubliceerd.

Wat betreft de gegevens over arbeidsvolume en loonkosten sluiten de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen op elkaar aan. Het begrip 'loonkosten' in de Arbeidsrekeningen komt overeen met het begrip 'beloning van werknemers' in de Nationale rekeningen - 'beloning' heeft daar betrekking op de vergoeding voor geleverde arbeid.

Relatie tussen de P-serie bedrijfstakindeling van Nationale rekeningen en SBI 1993

Nationale rekeningen, P-serie	Sbi-code
Landbouw en visserij	01-05
Delfstoffenwinning	10-14
Industrie	15-37
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41
Bouwnijverheid	45
Handel, horeca en reparatie	50-52, 55
Vervoer en communicatie	60-64
Financiële en zakelijke dienstverlening	65-74
Overheid (exclusief overig onderwijs)	75, 80 (exclusief sbi 804)
Zorg en dienstverlening (inclusief overig onderwijs)	85, 90-95 (inclusief sbi 804)

Cao-lonen

(tabel 2.4.1-2.4.3)

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsovereenkomsten zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van:

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering.

Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoeslag of een toeslag voor ploegen-dienst, en individuele loonstijgingen.

De brutering van de overhevelingstoeslag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de brutering niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke bruteringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met:

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoelage,
- alle contractueel aangegeven, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkortingen. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkortingen, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootteklassen, behalve:

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van:

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijd baan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkingsfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijd baan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkingsfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkortingen). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de gegevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden

afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen invloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstoffenwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Consumentenprijsindex

(tabel 2.6.1–2.6.2)

De consumentenprijsindex (CPI) meet de gemiddelde prijsverandering van de aankopen die huishoudens doen om in hun levensonderhoud te voorzien. Naast de dagelijkse boodschappen gaat het om zaken als woninghuur, energie en duurzame goederen (auto's e.d.). De CPI houdt ook rekening met de prijs van overheidsdiensten en met consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende-zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Daarentegen blijven verzekerde ziektekosten buiten beschouwing.

De prijzen worden verspreid over het hele land gemeten. Dat gebeurt voor een deel door enquêtrices, die de winkels bezoeken.

Daarnaast vindt er schriftelijke en telefonische enquêtering plaats. In de meeste gevallen wordt de prijs eens per maand waargenomen. Producten die in een maand sterk fluctueren, zoals verse groenten en vers fruit, vereisen een meer frequente meting. Bij andere onderdelen van de CPI, bijvoorbeeld bij woninghuur, kan juist worden volstaan met een lagere frequentie.

Voor drie bevolkingsgroepen wordt maandelijks een consumentenprijsindex berekend:

- alle particuliere huishoudens in Nederland;
- werknemers met een laag inkomen, d.w.z. in het basisjaar 1995 een bruto gezinsinkomen van minder dan 40 477 euro (mediaan van de inkomensverdeling);
- werknemers met een hoog inkomen, d.w.z. in 1995 een bruto gezinsinkomen van meer dan 40 477 euro.

Voor deze groepen wordt bovendien een afgeleide CPI samengesteld. Deze is berekend als de gewone CPI exclusief het effect van tariefsveranderingen van de indirecte belastingen (BTW en accijnzen) en de consumptiegebonden belastingen.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetreden Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht,
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische

consumptie van personen welke onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald.

- Collegegelden en lesgelden,
 - Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke,
 - Diensten van de ziektekostenverzekeraars,
 - Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.
- De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:
- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
 - De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd. De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.
- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Toelichting tabel 2.7.1-2.7.3

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), oktober 2002

In opdracht van de Europese Commissie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in oktober 2002 omvatte 1 492 telefoonnummers, waarbij 989 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in oktober 34 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO

vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoengecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregistreeerde werkloosheid

(tabel 2.3.1–2.3.4)

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreeerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreeerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregistreeerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreeerde werkloosheid.

Geregistreeerde werklozen zijn mensen die bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregistreeerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de CWI en de *Enquête beroepsbevolking (EBB)* van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregistreeerde werkloosheidscijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de *Standaard bedrijfsindeling 1993*. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

(tabel 2.8.3)

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

(tabel 2.8.4)

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA). Met de invoering van de Wet PEMBA is de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) ingetrokken. Personen die een AAW-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de WAZ of Wajong. De WAO is van toepassing geworden op het overheidspersoneel. Tot 1998 had het overheidspersoneel recht op een aan de AAW gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarde aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT). Een uitkering kan worden geschorst of opgeschort als de uitvoering-instelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

(tabel 2.8.5)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de Algemene bijstandswet (ABW). De uitkomsten over de ABW hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Uitkeringen worden toegekend aan huishoudens, waarbij één persoon als aanvrager wordt aangemerkt. Bij (echt)paren is dat in veel gevallen een man. Dit betekent dat de persoonskenmerken zoals in de tabel opgenomen, in de meeste gevallen betrekking hebben op mannelijke aanvragers. Gegevens over de overige leden van het huishouden, meestal dus vrouwen en jongeren (kinderen) komen niet tot uitdrukking in de tabellen.

Vacatures

(tabel 2.2.1–2.2.3)

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;

- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaatses verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

(tabel 2.9)

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de ledentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in Statline te vinden.

Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar 2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in Statline te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Ziekteverzuim

(tabel 2.8.1–2.8.2)

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend

zijn op basis van alle verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodrager;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven				
<i>Zie: inkomen</i>				
Allochtonen				
<i>Zie: etniciteit</i>				
Arbeidsdeelname				
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Meer mensen aan het werk	OESO	webmag	2002/10	11
Werkgelegenheid en arbeidsmarkt 1987–2001	EWL	artikel	2002/9	13
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29–31
Bevolgingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?		artikel	2001/7	20–24
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21–27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28–31
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Arbeidsduur				
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstructuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19–49
Arbeidsjaren				
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	34
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Banengroei valt terug in het eerste kw.	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/4	AR	artikel	2000/12	19–20
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Arbeidskosten				
Loonkosten per arbeidsjaar/loonkosten naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	42
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/11	40–41
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12–19
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12–13
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23–28
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Arbeidsongeschiktheid				
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2002/11	48–50
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17
Bedrijfsongevallen	EBB	artikel	2002/2	15–19
Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38–40
<i>Zie ook: inkomen sociale zekerheid</i>				
Arbeidsproductiviteit				
Arbeidsproductiviteit gedaald in 2001	NR	webmag	2002/10	9
Arbeidsvolumina				
<i>Zie: arbeidsjaren</i>				
Banen				
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak				
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	tabel	2002/11	33
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	AR	berichten	2002/10	7
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	DIV	artikel	2002/9	11
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	AR	berichten	2002/7	7
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	DIV	artikel	2002/6	12–13
Arbeidsmarkt	AR	berichten	2002/4	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EBB	berichten	2002/3	7
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	webmag.	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19–21
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26
<i>Zie ook: werkgelegenheid werknemers</i>				
Bedrijfsopleidingen				
Steeds meer bedrijven leiden hun werknemers op	Bopl	artikel	2001/12	21–29
Bedrijfstak en -klasse				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Beroep				
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29–31
Beroepsbevolking				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20–25
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
Bedrijfsongevallen	EBB	artikel	2002/2	15–19
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16–18
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29–31
Bevolgingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	EBB	artikel	2001/7	20–24
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15–19
Werkbelasting, een top-10 van de zwaarste beroepen	EBB	artikel	2000/9	27–29
Bestedingen				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	wegmag	2002/10	15
Aankopen van huishoudens naar distributiekanaal, 1999	BO	tabel	2001/6	71–72
Bestedingspatronen huishoudens, 1999	BO	tabel	2001/5	42–44
<i>Zie ook: consumptie</i>				
Bevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20–25
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16–18
Bevolgingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?		artikel	2001/7	20–24
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21–27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28–31
Bijstand				
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2002/11	48–50
Daling bijstand komt tot stilstand	SZ	berichten	2002/8	8

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SZ	webmag	2002/5	10
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26–34
<i>Zie ook: inkomen sociale zekerheid</i>				
CAO-lonen				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/11	40–41
CAO-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12–19
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10–11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31–37
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12–13
Conjunctuuronderzoek				
<i>Zie: consumentenvertrouwen</i>				
Consumentenprijsindex				
Inflatie in september vrijwel onveranderd	CPI	berichten	2002/11	8
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2002/11	43
Inflatie loopt in augustus iets terug	CPI	berichten	2002/10	8
Prijskaartjes sinds de komst van de euro	CPI	webmag	2002/10	14
Inflatie in juni iets toegenomen	CPI	berichten	2002/9	7
Inflatie in mei gedaald tot 3,3 procent	CPI	berichten	2002/7	8
Waarom voelt de inflatie zo hoog?	CPI	webmag	2002/7	13
Inflatie in april gelijk gebleven	CPI	berichten	2002/6	7– 8
Inflatie voelt hoger	CPI	webmag	2002/6	11
Inflatie in maart verder gedaald	CPI	berichten	2002/5	7– 8
Inflatie in februari verder gedaald	CPI	berichten	2002/4	8– 9
Inflatie daalt in januari tot 4,0 procent	CPI	berichten	2002/3	8
Inflatie in 2001 hoogste sinds 1982	CPI	berichten	2002/2	7– 8
Heeft de euro in 2001 invloed op de inflatie?	CPI	webmag	2002/2	10–11
Europrijskaartjes in 2001	CPI	webmag	2002/2	12
Beduidend lagere inflatie	CPI	persbericht	2001/12	7–12
Prijsindexcijfers woninginboedels	CPI	tabel	2001/12	73
Inflatie blijft hoog in september	CPI	persbericht	2001/11	7–12
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen niet verder gedaald	CCO	berichten	2002/11	8
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/11	45
Consumentenvertrouwen daalt verder	CCO	berichten	2002/10	8
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/9	43
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/9	43
Consumentenvertrouwen weer gedaald	CCO	berichten	2002/7	8
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/6	8
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/5	8– 9
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/4	9
Consumentenvertrouwen stabiel	CCO	berichten	2002/3	8– 9
Consumentenvertrouwen vrijwel gelijk	CCO	berichten	2002/2	8
Stabilisatie consumentenvertrouwen	CCO	persbericht	2001/12	16–18
Koopbereidheid bijna terug op niveau vóór aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/11	19–21
Consumentenvertrouwen fors gedaald na aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/10	9–11
Consumptie				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	webmag	2002/10	15
Bezit van duurzame consumptiegoederen	SEP	tabel	2000/1	37–41
<i>Zie ook: bestedingen</i>				
Economische activiteit				
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24
Etniciteit				
Niet-westerse allochtonen profiteerden van gunstige arbeidsmarkt	EBB	webmag	2002/7	10
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26–34
Deelname van allochtonen aan de Wet Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35–39
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18–20
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61–69
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21–27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28–31
Gesubsidieerde sector				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/5	28–29
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12–13
Geregistreerde werkloosheid				
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/11	7
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/11	38

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/11	38
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/11	39
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	bericht	2002/10	7
Werkloosheid gestegen	GW	bericht	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	bericht	2002/5	7
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/4	7
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/3	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids- uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	bericht	2002/2	8
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9–10
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19–22
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13–15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13–15
Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	GW	persbericht	2001/10	7– 8
Werkloosheid mei–juli	GW	persbericht	2001/9	14–15
<i>Zie ook: werkloosheid</i>				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2002/4	26–28
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Drie keer zo vaak laag inkomen in niet-westerse huishoudens	RIO	wegmag	2002/10	13
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/8	10
Minder huishoudens met een laag inkomen	IPO	artikel	2002/7	19
Inkomensdynamiek in de jaren 1995–2000	IPO	artikel	2002/6	14–18
Aantal tweeverdieners blijft stijgen	IPO	artikel	2002/6	19–22
Ruime stijging koopkracht werknemers in 2000	RIO	webmag	2002/5	11
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19–20
Inkomen rond minimum en modaal, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/12	68–72
Inkomen particuliere huishoudens, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/11	48–52
Inkomen van AOW'ers 1999	IPO	artikel	2001/7	25–29
Inkomen van AOW'ers, 1999	IPO	tabel	2001/7	55–60
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
<i>Zie ook: koopkracht</i>				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2002/6	43
Geharmoniseerde consumenten- prijsindex	Eurostat	tabel	2002/6	48
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15–19
Koopkracht				
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19–20
Dynamische koopkrachtontwikkeling '89–'99	IPO	tabellen	2001/4	59–64
<i>Zie ook: inkomen vermogen</i>				
Loonkosten				
<i>Zie: arbeidskosten</i>				
Meewerkende gezinsleden				
<i>Zie: positie in de werkring</i>				
Minimum(loon)				
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43
Onderwijs(niveau)				
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids- uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
<i>Zie ook: economische activiteit schoolverlaters</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Ontslag				
Ontslagaanvragen	SOZ	tabel	2000/7	27–28
Organisatiegraad				
<i>Zie: vakverenigingen</i>				
Overheid				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/9	39
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12–19
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12–13
Pendel				
<i>Zie: woon-werkverkeer</i>				
Pensioen				
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22–24
AOW, Anw	SOZ	tabel	2001/7	51–53
<i>Zie ook: inkomen sociale zekerheid</i>				
Prijzen				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
Regionaal				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/1	52
Schoolverlaters				
Schoolverlaters snel aan de slag	EBB	artikel	2002/10	16
Sociale zekerheid				
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2002/11	48–50
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Daling bijstand komt tot stilstand	SZ	berichten	2002/8	8
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	26
Deelname van allochtonen aan de WSW, 1e halfjaar 2001	SZ	tabel	2002/6	23–27
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SZ	berichten	2002/5	10
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50–52
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids- uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13–14
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22–24
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26–34
Uitkeringen WW, AO en Abw medio 2001	SZ	tabel	2002/1	61–63
Uitkeringen AOW, Anw en AKW	SZ	tabel	2001/12	64–65
Daling bijstand en WW vlak af	SZ	persbericht	2001/11	16–18
Uitkeringen Abw, loan en loaz	SZ	tabel	2001/11	35–36
Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38–40
Ziekteverzuim	SZ	tabel	2001/11	42–43
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18–20
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een arbeidsongeschiktheids- uitkering, 1996–1997	SZ	artikel	2001/6	30–43
<i>Zie ook: arbeidsongeschiktheid bijstand pensioen werkloosheid</i>				
Stakingen				
<i>Zie: werkstakingen</i>				
Standaard bedrijfsindeling				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Uitgaven				
<i>Zie: bestedingen</i>				
Uitkeringen				
<i>Zie: sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsomvang	VAC	tabel	2002/11	35

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2002/11	36
Daling vacatures zet krachtig door	VAC	artikel	2002/10	22
Meeste vacatures voor schoonmaakmedewerkers	VAC	artikel	2002/8	12
Daling vacatures zet door	VAC	artikel	2002/7	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Sterke daling aantal vacatures	VAC	artikel	2002/5	12–13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	DIV	artikel	2002/3	18–20
Aantal vacatures gedaald	VAC	artikel	2002/2	20–21
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25–26
Vakverenigingen				
Leden van vakcentrales, 1 januari 2002	VB	tabel	2002/11	51
Ledental vakcentrales stabiel	VB	webmag	2002/6	10
Leden van vakcentrales, 1 januari 2002	VB	tabel	2002/6	55
Minder mannen en jongeren vakbondslied	VB	webmag	2002/1	11
Daling ledental vakbeweging	VB	artikel	2001/12	46–50
Verbruik				
<i>Zie: bestedingen</i>				
Verdiende lonen				
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/10	44
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10–11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31–37
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23–28
het Loonstruatuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19–49
Vermogen				
Hypotheekschuld ruim 40 procent van woningwaarde	VRM	webmag	2002/7	18
Welvaart				
<i>Zie: inkomen koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	33
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	34
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	bericht	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26–28
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16–18
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23–25
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30–43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44–45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19–21
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23–28
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21–22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21–22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23–29
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	EWL	artikel	2001/3	25–26
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15–19
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21–24
<i>Zie ook: arbeidsjaren arbeidsvolumina banen</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.	Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkloosheid					Werkgelegenheid commerciële sector				
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/11	7	daait	ARAR	berichten	2002/10	7
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7	Banenmarkt vlakt verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/11	38	Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Geregistreerde werklozen, 16-64 jaar	GW	tabel	2002/11	38	Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Bij CWI ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/11	39	Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2002/11	48-50	Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	AR	persbericht	2002/1	8
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	berichten	2002/10	7	Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999-2000	EWL	artikel	2001/12	30-43
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24	De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995-1999	EWL	artikel	2001/9	23-28
Werkloosheid in tweede kwartaal verder omhoog	GW	persbericht	2002/8	7	Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23-29
Stijgende werkloosheid	GW	berichten	2002/7	7	<i>Zie ook: banen</i>				
Werkloosheid daalde snel onder laagopgeleiden	EBB	webmag	2002/7	12	Werkstakingen				
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	6	Vorig jaar 45 duizend verloren arbeidsdagen door werkstakingen	STA	artikel	2002/6	28-30
Werkloosheid gestegen	GW	berichten	2002/6	7	Werkzame beroepsbevolking				
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	berichten	2002/5	7	Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/11	33
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7	Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	34
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7	Werkgelegenheid commerciële sector daait	AR	berichten	2002/10	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/4	7	Werkdruk terug op niveau 1996	EBB	persbericht	2002/8	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7	Banenmarkt vlakt verder af in vierde kwartaal	AR	berichten	2002/4	7
Arbeitspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21-30	Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26-28
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	berichten	2002/2	8	Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9	Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13-14	Chemische en biologische belasting Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/3	13-17
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9-10	Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2002/1	16-18
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19-22	<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Deelname van allochtonen aan de Wet					Werkzame personen				
Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35-39	<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13-15	<i>werkgelegenheid</i>				
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13-15	Zelfstandigen				
Daling bijstand en WW vlakt af	SZ	persbericht	2001/11	16-18	<i>Zie: inkomen</i>				
Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	GW	persbericht	2001/10	7-8	<i>positie in de werkring</i>				
Werkloosheid mei-juli	GW	persbericht	2001/9	14-15	Ziekteverzuim				
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	persbericht	2001/8	14-16	Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 1e kwartaal 2002	ZVZ	tabel	2002/11	46
<i>Zie ook: geregistreeerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>					Ziekteverzuim bedrijfsleven stabiliseert	SZ	webmag	2002/6	9
					Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Werkloze beroepsbevolking									
<i>Zie: beroepsbevolking</i>									
Werknemers									
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9					
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23					
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/11	33					
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/11	34					

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 70,50 per jaar.
ISSN 0166-9680.

Jaarboek onderwijs in cijfers 2001

Deze publicatie geeft een overzicht van de stand van zaken in het onderwijs, w.o. aantal studenten en leerlingen, slagingspercentages voortgezet onderwijs en de kwaliteit van het werk in het onderwijs. Tevens zijn bijdragen opgenomen van het ministerie van OC&W, het researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. Het Jaarboek onderwijs is in samenwerking met Kluwer uitgegeven. Het boek is te bestellen bij de Kluwer klantenservice (tel. 0172 466 833).

Jaarlijks, 270 blz., € 30,40.
ISBN 9014080697

Allochtonen in Nederland, 2001

De publicatie Allochtonen richt zich op de leefsituatie van de (niet westerse) allochtonen in Nederland en vergelijkt deze met de autochtone bevolking. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer bevolkingsopbouw, ruimtelijke spreiding, arbeid, inkomen en onderwijs. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid.

Jaarlijks, 130 blz., € 13,39. Kengetal:B-52
ISSN: 1383-7311

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 236 blz., € 13,90.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 291 blz., € 41,50.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,- per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Sociaal-Economische Maandstatistiek
Maandlijks, ca. 80 blz., € 109,50 per jaar.
ISSN 0168-549X. Kengetal V-4.

Maandstatistiek van de Prijzen
Maandlijks, ca. 115 blz., € 109,50 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek
Maandlijks, ca. 50 blz., € 92,50 per jaar.
ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.
10 keer per jaar, € 85,50 per jaar, € 10,50 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.

Tenzij anders vermeld kunnen de publicaties van het CBS besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.